

TAMPEREEN YLIOPISTO

**Pirkanmaa-portaali – maakuntatietoutta kouluille
verkossa**

Kasvatustieteiden tiedekunta

Opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinna

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Topi-Pekka Kuusjärvi

Kevät 2012

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinna
Topi-Pekka Kuusjärvi – Pirkanmaa-portaali - maakuntatietoutta kouluille verkossa
Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma, 47 sivua, 9 kuvaa, 11 liitesivua, verkkosivusto -
<http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/>
Kevät 2012

Tämän tutkimuksen tarkoitus on esitellä ja arvioida ”Pirkanmaan kotiseutuoppi koulujen opetussuunnitelmaan” –hanketta ja sen tuotosta. Hanke oli Pirkanmaa-liiton rahoittama ja se toteutettiin vuosien 2010 ja 2011 aikana. Olin itse mukana projektiassistenttina sekä toteuttamassa sitä käytännössä. Hankkeen tuloksena luotiin siis verkkoon materiaali, joka sai nimekseen Pirkanmaa-portaali. Se on suunnattu kaikille Pirkanmaan alueen opettajille ja oppilaille. Portaalin kautta on tarkoitus tuoda esiin helpolla tavalla maakuntatietoutta Pirkanmaan alueella.

Tämä pro gradu-tutkielma on produktiivinen tutkimus. Se koostuu pedagogisen työväliseen suunnittelusta, sen luomisprosessista sekä pedagogisen produktin tuottamisesta. Tässä loppuraportissa on esitelty hankeprosessia sekä sen kytkeytymistä opetussuunnitelmaan. Lisäksi sitä on peilattu mediakasvatuksen ja kulttuuri-identiteetin näkökulmasta ja arvioitu sitä, voidaanko tämän materiaalin kautta tukea edellä mainittujen asioiden opetusta kouluissa. Tutkimuksessa otetaan myös kantaa portaalin kehittämiseen ja käytettävyyteen.

Produktiivinen tutkimus verkko-oppimateriaalin tuottamisesta muistuttaa laadullista tapaustutkimusta. Raporttiin on sisällytetty paljon näytteitä verkossa sijaitsevasta sivustosta, sillä niiden avulla on voitu havainnollistaa projektin luonnetta. Aineiston hankkimisessa on käytetty avointa kyselylomaketta sekä strukturoituja kyselyjä. Tietoa on kerätty hankkeeseen osallistuneilta henkilöiltä ja vastaukset on analysoitu teemoittelun avulla. Lisäksi portaalista on pidetty koulutustilaisuus Tampereen kristillisen koulun opettajille ja yhdelle luokalle. Heiltä kerättiin käyttökokemuksia strukturoidun kyselyn avulla ja vastaukset analysoitiin SPSS-menetelmällä.

Tutkimusraportti sisältää niukasti varsinaisia tutkimustuloksia, mutta ne ovat olennaisia nimenomaan Pirkanmaa-portaalin kehittämisen kannalta. Hanke onnistui yli odotusten ja Pirkanmaa-portaali on osoittautunut erittäin hyödylliseksi ja käyttökelpoiseksi kokonaisuudeksi. Sillä arvioitiin olevan käyttöä eniten reaalioppiaineissa. Oppimateriaalin uskotaan tukevan oppilaan kulttuuri-identiteetin vahvistumista. Lisäksi sen avulla voidaan opettaa mediakasvatusta tiedonhankinnan ja tuottamisen tasolla. Kehittämissuositukset liittyivät sivuston ulkoasuun ja käytettävyyteen, päivittämiseen sekä sisältöön.

Avainsanat: opetussuunnitelma, produktiivinen tutkimus, mediakasvatus, kulttuuri-identiteetti, verkko-oppimateriaali.

Sisältö

1. Johdanto	5
2. Teoriaviitekehys.....	7
2.1 Identiteetti ja sen eri ulottuvuuksia	7
2.1.1 Kulttuuri ja identiteetti	7
2.1.2 Kulttuuri-identiteetti koulussa.....	9
2.2 Median maailmassa.....	10
2.2.1 Mediakasvatus kouluissa.....	11
3. Projektin eteneminen.....	14
3.1 Verkko-oppimateriaali	15
4. Pirkanmaa-portaali ja opetussuunnitelma	17
4.1 Ympäristö- ja luonnontieto	19
4.2 Biologia ja maantieto	19
4.3 Historia ja yhteiskuntaoppi	20
4.4 Uskonto	22
4.5 Äidinkieli	23
4.6 Oppilaanohjaus – OPO.....	24
4.7 Taideaineet.....	25
4.8 Muita oppiaineita	26
5. Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat	28
6. Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteuttaminen	30
6.1. Aineiston hankkiminen	30

6.1.1 Avoin kyselytutkimus	30
6.1.2 Strukturoitu kyselylomake oppilaille	31
6.1.3 Strukturoitu kyselylomake opettajille	31
7. Aineiston analyysi.....	32
8.1 Avoimien kyselylomakkeiden analysointi	32
8. Tutkimustulokset.....	33
8.1 Portaalin merkityksellisyys ja käytettävyys	33
8.2 Portaali ja mediakasvatus.....	35
8.3 Portaali ja kulttuuri-identiteetti	37
8.4 Portaalin tulevaisuudennäkymät ja kehittäminen	39
9. Luotettavuus ja eettisyys	42
10. Pohdinta ja jatkotutkimusaiheet	43
11. Lähteet.....	46
12. Liitteet	48

1. Johdanto

”Olisiko sinulla minulle mitään hyvää projektia?” Tällaisen kysymyksen esitin Lempäälän kunnan sivistystoimen johtajalle Nina Lehtiselle syksyllä 2010. Olimme vapaa-aikalautakunnan kokouksessa kahvipöydän ääressä. ”No, itse asiassa, kyllä olisi...tässä olisi seuraavanlainen projekti...”. Seurasi joukko hienoja lauseita ja uusien henkilöiden esittelyjä. Tällä tavalla pääsin mukaan hankkeeseen, jonka tarkoituksena oli kehittää Pirkanmaan opetussuunnitelmaa. Olin heti siitä hetkestä kiinnostunut ja valmis osallistumaan. Sain tehtäväkseni toimia hankkeen projektipäällikön, lempääläläisen Markku Sinisalon projektiassistenttina, sekä myöhemmin opetella tekemään verkkoon kaikkien käytettävissä olevaa materiaalia. Projekti oli laajuudessaan valtava ja kokemuksena erittäin opettavainen ja kasvattava. Sain arvokasta kokemusta ja tietoa opetussuunnitelman kehittämisestä sekä verkkomateriaalin tekemisestä.

Aluksi sain luettavakseni kirjan, joka käsitteli Suomen ekohistorian muutoksia jääkaudelta aina tähän päivää asti. Aihe oli hyvin mielenkiintoinen. Kirjassa käytiin läpi Suomen yhteiskunnan kehittymistä ja kehittymiseen johtavia syitä. Pidin kirjasta lyhyen esitelmän projektiryhmän kokouksessa. Projektin aikana tutustuin useampiin kirjallisiin tuotoksiin, niin Internetin kuin teosten välityksellä. Kirjallisuuden ja kasvavan tietoisuuden pohjalta aloimme yhdessä Sinisalon kanssa rakentaa runkoa tulevalle projektille. Loimme materiaalia sekä esittelimme sitä projektiryhmän kokouksissa ympäri Pirkanmaata. Kokouksista saimme paljon lisämateriaalia arvioitavaksi ja uudelleen tuotettavaksi. Muokkaamisen tuloksena kehitimme ja loimme lisää pirkanmaalaisaiheista materiaalia, jonka sijoituspaikaksi valittiin Internet.

Projektin edetessä sai se minut pohtimaan sen syvempää tarkoitusta. Miksi omasta kotiseudusta tulisi tietää ja miksi kouluissa oppiaineita tulisi käsitellä oman kotiseudun kautta? Löysin itseni tutkimasta lapsen identiteetin kehitystä sekä mediakasvatuksen mahdollisuuksia opetuksessa. Halusin tietää näistä asioista enemmän ja aloinkin pohtia, voisinko edesauttaa jollain tavalla Portaalin kehittymistä ja nostaa esille sen merkittävyyttä liittämällä pohtimiani asioita tutkimusraporttiini. Niistä on myös hyötyä varmasti vastaavanlaisissa hankkeissa.

Kaikki yritykset kehittää koulujärjestelmäämme ovat tervetulleita. Viime vuosien aikana lastensuojelun asiakasmäärät ovat jatkuvasti kasvaneet. Yhä useammin haetaan apua siihen, kun nuorella on paha olo, ja siihen yritetään epätoivoisesti löytää syy. Perhe instituutiona on muuttunut totaalisesti. Perhettä on nykyään vaikea enää määritellä yhdellä ainoalla tavalla. Yhdestä ainoasta vallitsevasta perhemallista onkin siirrytty monien perhemallien maailmaan. On alettu käyttää

käsitettä postmoderni perhe, jolle on ominaista sen rajojen epäselvyys. Ydinperhe ei ole enää se ainoa oikea vakaa instituutio, jonka tehtävänä on huolehtia lasten kasvatuksesta. Perheet ovat moninaistuneet ihmisten erilaisten elämäntilanteiden seurauksena. (Jallinoja 2000, 63–66.) Yleisesti puhutaan jopa aikuisen auktoriteetin murtumisesta ja kotien kasvatusotteen menettämisestä. (Keskinen & Virjonen 2004, 75). Vanhemmuuden tärkeitä tehtäviä toteuttavat kodin ohella myös päiväkotit ja myöhemmin koulu, joka nouseekin loppujen lopuksi hyvin merkittäväksi vaikuttajaksi ihmisen elämässä. Koulujärjestelmäämme sekä sen toimintaa ohjaavaa opetussuunnitelmaa tulee jatkuvasti kehittää vastaavan muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin. Nykyajan pirstaleinen yhteiskunta nostaa koulun merkitystä enemmän ja enemmän pysyvänä instituutiona lapsen ja nuoren elämässä.

Tämän tutkimusraportin aluksi käsittelem lapsen identiteetin kehitystä, mediakasvatusta kouluissa sekä avaan verkkopedagogiikan käsitettä. Seuraavaksi esittelen Pirkanmaa-portaalia sekä sen liittymistä opetussuunnitelmaan. Kuvailen myös verkkosivuston valmistusta ja sen eri vaiheita. Tätä seuraavat luvut käsittelevät Pirkanmaa-portaalin kehittämiseksi hankitun aineiston keräämistapoja, aineiston analysoimista sekä niistä saatuja tuloksia. Lopuksi arvioin hankkeen toteutumista kokonaisuutena, tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2. Teoriaviitekehys

2.1 Identiteetti ja sen eri ulottuvuuksia

Kuka minä olen? Mistä tulen ja miksi olen olemassa? Tällaisiin kysymyksiin ihminen alkaa etsiä vastauksia jo pienestä pitäen. ”Olen isovelji, jääkiekkoilija ja lempääläläinen.” Näin saattaa 10-vuotias poika määritellä itsensä häneltä sitä kysyttäessä. Terminä identiteetti on vaikea määritellä, sillä mikään tieteenala ei ole onnistunut antamaan sille tyydyttävää selitystä (Talib 1999, 33). Keltikangas-Järvinen määrittelee identiteetin minän kokonaisuudeksi, jonka osia ovat mielikuva itsestä ja minäkäsitys. Kun lapsi samaistuu ja jäljittelee niitä tärkeitä ihmisiä, joita hän ihailee, ja joiden kaltainen hän haluaisi olla, hän saavuttaa oman identiteettinsä. Identiteetti on hänen mukaansa minän pysyvyyttä ja varmuutta kuvaava tunne, varmuutta siitä kuka on ja keneksi on kasvamassa. (Keltikangas-Järvinen 2010, 112.)

Stuart Hall puolestaan esittelee teoksessaan kolme erilaista identiteettinäkemystä. Nämä identiteettinäkemykset sitoutuvat väljästi eri aikakausiin. Valistuksen aikana ihmisen identiteetin katsottiin olevan valmiina syntymästä saakka, joka kuitenkin kehittyi koko ajan yksilön kehityksen myötä. Sosiologisen määritelmän mukaan identiteetin katsottiin muotoutuvan minän ja yhteiskunnan välisessä vuorovaikutuksessa. Lapsi siis omaksuu ihailemiensa ihmisten arvot ja asenteet ja samaistumalla heihin, luo itselleen oman identiteetin. Postmodernin ajan käsityksen mukaan yksilön sisin on täynnä erilaisia identiteettejä, jotka vaihtelevat eri tilanteissa ja ympäristöissä. Yksilö muokkaa identiteettiään ympärillä olevien kulttuurien ja niistä heijastuvien identiteettien kanssa. Tässä vuorovaikutuksessa ympäröivästä kulttuuri-identiteetistä tulee osa itseä. Tuloksena on siis yksilö, jolla ei ole kiinteää ja pysyvää identiteettiä. (Hall 1999, 21–22.)

2.1.1 Kulttuuri ja identiteetti

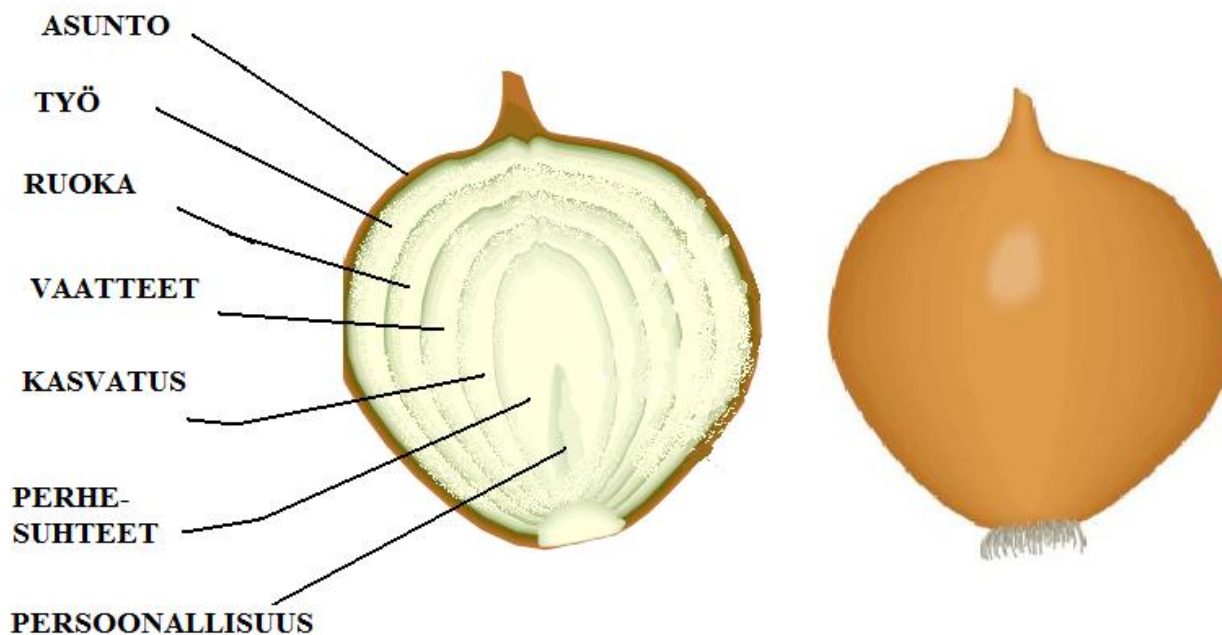
Identiteetti voidaan jakaa siis kolmeen eri ulottuvuuteen; henkilökohtaiseen ja sosiaaliseen identiteettiin sekä kulttuuri-identiteettiin. (Talib, Löfström & Meri 2004, 38.) Ihmisen henkilökohtainen identiteetti erottaa hänet muista yksilöistä. Sosiaalinen identiteetti puolestaan heijastaa tapaa, jolla ihminen hahmottaa itseään suhteessa toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Sosiaalinen identiteetti muotoutuu muun muassa sukupuolen, iän, kielen ja uskonnon pohjalta. (Miettinen 1996, 7). Kulttuuri-identiteettiä määriteltäessä haluan tarkastella ensin hieman kulttuuria käsitteenä.

Hallin mukaan kulttuuri muodostuu ryhmän tai yhteisön sovituista tavoista ja säännöistä. (Hall, 2003, 85–86). Se siis määrittää jonkin kansakunnan elämäntapaa. Myös kieli, aika ja paikka ilmentävät kulttuuria. (Talib ym. 2004, 14–15). Erilaiset perinteet, tavat, arvot, normit sekä kieli ja uskonto muodostavat kulttuurin ytimen. Osaamme kulttuurin sisältämien arjen kirjoittamattomien sääntöjen mukaan toimia oikein, hyväksyttävällä tavalla.

Ihmisten tapaa sopeutua ja selviytyä eri tilanteista myös voidaan pitää kulttuurina. Vanhempi sukupolvi välittää meille kulttuurin ja synnyinkodissamme opimme tavan pukeutua, asua, tehdä työtä ja elää ylipäättäen. Omaksumme ajattelutavat, tavan tuntea, kokea asioita ja reagoida. Kaikki nämä liittyvät kulttuuriin (Iivonen 1997, 27.) Silloin kun ympärillämme on ihmisiä, jotka räikeästi tavoiltaan poikkeavat omista totutuistamme tavoista, voimme huomata oman kulttuurimme piirteitä selkeämmin. Pyrimme tekemään asiat tutulla ja turvallisella tavalla, jotta meidän olisi hyvä olla. (Mikkola, 1997, 53)

Mielestäni kulttuurin sisältöä avaa hyvin Miettisen (1996) malli kulttuurisipulista, jossa hauskaasti kuvataan kulttuurin piirteitä kerroksellisen mallin avulla. Uloin kerros, joka käsittää työn ja asunnon, on helpoin kuoria pois ja vaihtaa toisiin vastaaviin uuteen kulttuuriin kuuluvilla kerroksilla. Mitä syvemmälle kuoritaan, sitä vaikeammaksi käy kuorittujen osien korvaaminen. Seuraavat kerrokset käsittävät vaatteet ja ruuan, sitä seuraavat perheen ja kasvatuksen. Näitä jos lähtee korvaamaan uusilla, kohtaa ihminen jo tuskaa ja ahdistusta sillä ne on omaksuttu jo pienenä. Sipulin ydin käsittää ihmisen persoonallisuuden josta osa on perittyä ja osa kasvatuksen tulosta. Liian kovan paineen alla persoonallisuuskin helposti kärsii ja se saa kolhuja ja pirstaleisuus vaikuttaa kauaskantoisesti. Lapsia ja nuoria tulisikin ohjata kulttuuri-identiteetin rakentamiseen. Näin he oppivat tunnistamaan oman kulttuurinsa muuttuvat ja muuttumattomat asiat, jotka jatkuvat sukupolvelta toiselle (Miettinen 1996, 2–3.)

Kuva1. Kulttuurisipuli kulttuuripiirteiden havainnollistajana. Muokattu Miettisen (1996) esittämän mallin mukaan.

2.1.2 Kulttuuri-identiteetti koulussa

Koska koulumuotoinen kasvatusta ja opetus tapahtuvat aina jonkinlaisessa yhteisössä (Antikainen, 2000, 15.), perustelen tämän kulttuuri-identiteettinäkökulman olevan tärkeä ja merkityksellinen tätä tutkimustani ajatellen. Opetussuunnitelmassa perusteissa kulttuuri-identiteetti mainitaan aivan sen alkulehdillä.

”Opetuksen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa.” (OPS 2004, 14)

Kulttuuri-identiteetti pitää siis vahvasti sisällään sen, että ihminen tiedostaa omat juurensa, toisin sanoen osaa kertoa mistä on tullut ja millainen kasvuympäristö hänellä on. Onko tällaista tilannetta enää kovin monella lapsella? Lapsi saattaa käydä päivittäin eri paikkakunnalla harrastuksissa, hän on ehkä joutunut muuttamaan vanhempien eron vuoksi monta kertaa tai ehkä asuu vuoroviikoin aina eri vanhemman kanssa. Tällainen elämä ruokkii juurettomuuden tunnetta ja kun siihen lisätään vielä median luomat mahdollisuudet, lapsen aika saattaa kulua vallan sosiaalisen median maailmoissa. Tällöin myös tietoisuus omasta kotiympäristöstä ja omista juurista saattaa vääristyä ja heiketä. Koululla voi olla tässä ratkaiseva rooli toimia tämän identiteetin vahvistajana.

Jälkmodernissa yhteiskunnassa koulu saattaa olla siis nuorelle mahdollisesti sekavan ja häilyvän perheen ohella ainoa vakiintunut ja pitkäkestoinen yhteisö. Tällaisena yhteisönä sillä on monia tapoja vaikuttaa mm. syrjäytymisen ehkäisyssä. Koulussa on mahdollista kehittää sosiaalisia taitoja aitojen ihmisten välillä, jottei nuoren sosiaalinen kanssakäyminen jäisi ainoastaan esimerkiksi Facebookin tai My Space - sivustojen varaan. Koulun huoleksi saattaa jäädä vanhemmuuden rappeutumisen myötä myös lapsen oman identiteetin luominen. Koululla on suuret mahdollisuudet vaikuttaa esimerkiksi siihen, että lapsi tiedostaa omat juurensa, mistä hän tulee ja mille pohjalle hän voi myöhemmin elämänsä perustaa.

2.2 Median maailmassa

Media käsitteenä on kaikille tuttu, mutta sen merkitys on moniosainen. Sana ”media” on latinankielisen sanan ”medium” monikkomuoto, ja meidän kielenkäytössämme se käännetään usein yksinkertaisesti sanalla ”viestimet” (Kotilainen 1999, 31). Viestimiin puolestaan luetaan eleillä, ilmeillä, liikkeillä, kuvilla, äänellä ja musiikilla, symboleilla ja signaaleilla, puheella, tekstillä ja tietotekniikan avulla tapahtuvaa viestintää. Mediakenttä on kuitenkin monipuolistunut ja esimerkiksi digitaalisten pelien ei voida ajatella olevan viestimiä ja ne kuuluvat silti osaksi mediaa. Median käsite on siis häilyvä ja sitä ei voi rajata tarkoittamaan enää jotain tiettyjä yksittäisiä asioita. On myös otettava huomioon, että käsitteeseen media tulisi sisällyttää ainakin kolme seuraavaa elementtiä; tuottaja, esimerkiksi lehtipaino tuotantoinstituutiona, ilmaistavan asian kanava esimerkiksi televisiovastaanotin tai sanomalehti, sekä tiedon vastaanottotilanne, esimerkiksi television katseluhetki. (Kotilainen 1999, 32.)

Lasten ja nuorten voidaan sanoa olleen monin tavoin edelläkävijöitä suomalaisen tietoyhteiskunnan rakentumisessa. He ovat jo pienestä pitäen olleet tekemisissä tietokoneiden kanssa. Kavereiden kesken sekä koulussa on osattava käyttää tietotekniikkaa. (Lahikainen, Hietala, Inkinen, Kangassalo, Kivimäki & Mäyrä, 2005, 5.) Nykyään media on siis lapsen elämässä jokapäiväistä. Puhutaan jo medialapsuudesta. Lapset ja nuoret ovat saaneet kokea mahtavan tietoyhteiskunnan ohella myös toisen puolen: vanhempien ainaisen kiireen ja työkuormituksen, tietoyhteiskunnan toimivuuden epävarmuuden ja sähköisissä verkoissa vaanivat hyväksikäyttöryitykset. Kasvatustieteilijä-filosofi Reijo Kupiainen mukaan media on ottanut sosiaalisen ja sosiaalistavan roolin, joka ennen on kuulunut kodille, koululle ja uskonnolle. Mediat ovat kietoutuneet ihmisyyteen ja jokapäiväisen elämän rutiineihin ja määrittelevät meille miten meidän tulisi itseämme ja maailmaa tulkita. (Kupiainen, 2005, 12.)

Tietoyhteiskunta on tullut jäädäkseen. Meidän on kyettävä elämään osana sitä. Teknologian kaksinaista luonnetta on kutsuttu mediakonfliktiksi (Kupiainen, 2005, 15). Median huonojen puolien lisäksi on olemassa hyviä puolia; median nähdään tuottavan uutta, monitaitoista, verkottunutta ja luovaa sukupolvea, joka hallitsee yhteiskunnan avainteknologian. Tämän vuoksi olisikin syytä keskittyä nimenomaan median tuomiin mahdollisuuksiin.

2.2.1 Mediakasvatus kouluissa

Opetusta toteutetaan nykyään yhä enemmän tietoyhteiskunnan tarjoamin keinoin; Internet näyttölee merkittävää roolia opetuksessa ja tiedonlähteenä, Smart board-tekniikkaa käytetään yhä useammassa koulussa, viestintä tapahtuu monin paikoin vain sähköisesti ja opetusta annetaan osittain verkossa. Mahdollisuuksia on paljon, eikä niiden käyttöä voi ehkäistä.

Jopa YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksesta voimme lukea, kuinka mediakasvatus kuuluu jokaisen lapsen perusoikeuksiin.

”Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemassa muodossa.”(YK:n Lapsen oikeuksien sopimus 1989. 13 artikla)

Koulumaailmassa puhutaan yleisesti mediakasvatuksesta. Opetussuunnitelman perusteissa puolestaan mediakasvatuksellisia sisältöjä käsitellään osana aihekokonaisuuksina. Tämä aihekokonaisuus kulkee siellä nimellä ”Viestintä- ja mediataito”. Tavoitteena on, että oppilas oppii ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä oppisi tulkitsemaan muiden viestintää. Lisäksi oppilasta ohjataan kehittämään tiedonhallintataitojaan sekä suhtautumaan kriittisesti hankkimaansa tietoon ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti. Opettajan tulisi myös ohjata lasta viestintäteknisten välineiden käyttöön sekä verkkoetiikan tuntemiseen. (OPS, 2004, 39–40.) Sen avulla lasta toisin sanoen autetaan tutustumaan itseensä viestijänä ja kehittämään omia viestintätaitojaan laaja-alaisesti. Tavoitteena on nimenomaan kehittää mediatajua, eli lapsen kykyä arvioida median tuottamia asioita. (Suoranta, Lehtimäki & Hakulinen, 2001, 118–121.) Käytännössä tämä näkyy koulujen arjessa esimerkiksi sanomalehtiwiikkona, tuottamalla luokan omaa lehteä tai verkkosivua sekä vieraillemalla vaikkapa Aamulehden toimituksessa. Monet opettajat käyttävät elokuvan katselua ja sen käsittelyä kanavana opettaa asioita.

Vuonna 2001 ilmestyneessä väitöstutkimuksessaan Sara Sintonen pyrki määrittelemään mediakasvatusta Delfoi-menetelmän avulla 16 suomalaisen mediakasvatuksen asiantuntijan lausuntoihin ja keskusteluihin perustuen. Tuloksena muodostui viisi erilaista perspektiiviä mediakasvatukseen; psykologinen, pedagoginen, teknologinen, kulttuurinen ja pragmaattinen perspektiivi (Sintonen 2001, 133–134.) Psykologien perspektiivi sisälsi mediatajun ja medialukutaidon rakentumiseen liittyviä tekijöitä. Pedagoginen perspektiivi liittyi oppisisällön jäsentymiseen vaikuttavien menetelmien ja strategioiden huomioimisen. Teknologisessa perspektiivissä keskityttiin teknologisten mahdollisuuksien tarkasteluun oppimisprosessien tukemisessa sekä opetuksen tavoitteiden saavuttamisessa. Neljännessä eli kulttuurisessa perspektiivissä tarkastelun kohteena olivat oppimisyhteisön uskomukset koulutuksesta, kulttuurisesta arvoista sekä yksilön roolista yhteiskunnan jäsenenä. Tämä tarkoittaa median tarkastelua osana kulttuuria ja sen vaikuttavana voimana ja median käyttäjien tarkastelua median kuluttajina ja hyödyntäjinä. Viimeisenä esiin nousut pragmaattinen perspektiivi tarkoittaa käytännöllistä näkökulmaa mediakasvatukseen ja itse toimintaa mediakasvatuksen kentällä. (Sintonen 2001, 134.)

Oma tutkimukseni on keskittynyt kahteen näistä perspektiiveistä mediakasvatuksen kentällä - pedagogiseen sekä kulttuuriseen perspektiiviin. Olen ollut mukana projektissa, jossa nimenomaan on luotu materiaalia, jonka avulla opettaja onnistuisi välittämään lapselle tiedon, kuinka tämä voisi ymmärtää ja jäsentää paremmin omia lähtökohtiaan, kotiseutuaan ja perhettään. Tarkoituksena on ollut kehittää opetussuunnitelmaa ja nykyaikaistaa sitä käyttäen tietoyhteiskunnan tarjoamia keinoja eli luoda kaikkien saavutettavissa olevaa materiaalia verkkoon.

Tarkoituksenani oli myös tarkastella opetussuunnitelman kehittämistyötä käytännössä eikä vain teoriassa. Kouluhan on instituutio, joka tavoittaa kaikki lapset, (Launonen ja Pulkkinen 2004, 25). Tämä tarkoittaa sitä, että opetussuunnitelmalla on todellakin melkoinen merkitys ja vaikutusvalta, sekä sen on syytä olla ajanmukainen ja kunnossa. Kouluikäisenä määrittynyt käsitys itsestään rakentaa tulevaisuutta, joka taas antaa perustan koko loppuelämän käsitykselle (Ropo 2009, 5).

Olin siis mukana ”Pirkanmaan kotiseutuoppi koulujen opetussuunnitelmaan” – hankkeessa. Hankkeen tarkoituksena oli, nimensä mukaisesti, tuoda esiin maakuntatietoutta Pirkanmaan alueella siten, että projektissa tuotettaisiin maakunta-alueelle omaa kotiseutuoppiaineistomateriaalia. Toimeksianto materiaalin tuottamiseen tuli Pirkanmaa Liitolta, joka valvoi projektin edistymistä. Kuten projektin nimestä voidaan päätellä, projektia lähdettiin tekemään sillä mielin, että sillä olisi

vaikutusta alueen opetussuunnitelmaan. Tämän vuoksi tarkastelimme projektipäällikön kanssa alueen kaupunkien ja kuntien opetussuunnitelmia ja pyrimme selvittämään mihin oppiaineteemoihin omaa maakunta-aluetta, eli Pirkanmaata, voisi käyttää. Seuraavassa luvussa kuvailen tarkemmin projektin etenemistä.

3. Projektin eteneminen

Hankkeelle perustettiin ohjaus- ja projektiryhmät, jotta se voisi palvella yhteisöään mahdollisimman hyvin. Nämä ryhmäläiset ohjasivat lukuisissa palavereissaan projektin kulkua ja antoivat neuvoa siihen, mistä ja millaista oppimateriaalia aineistoon tuli hankkia. Ohjausryhmään kuului muun muassa alueen sivistys(toimen)johtajia, Tampereen seutusivistyksen johtoryhmään sekä Pirkanmaa Liiton johtokuntaan kuuluvia henkilöitä. Projektiryhmään valittiin Tampereen seutukunnan ja muualla Pirkanmaan alueella toimivia opettajia. Nämä opettajat edustivat laajasti eri oppiaineita maamme eri kouluasteilta – alakoulusta, yläkoulusta sekä lukiosta.

Alun perin projektin kesto oli marraskuusta 2009 vuoden 2010 toukokuuhun asti, mutta koska sen käynnistyminen vei lupa-asioiden ja muiden muodollisuuksien takia kuitenkin enemmän aikaa, kun oli suunniteltu - projektille anottiin lisääaikaa. Lisääaika myönnettiin, tosin siten, että projekti oli kesätauolla kesä-heinäkuun ja jatkui jälleen elokuulta, loppuen syyskuussa 2010 pidettyyn seminaariin. Projektipäällikkö Sinisalonen kanssa emme tosin levänneet kesälläkään, vaan tuotimme suurimman osan materiaalista juuri silloin.

Aluksi oli päätettävä mihin muotoon tuotettu materiaali tuli tuottaa. Tätä varten järjestimme kyselyn [Liite1] projektiryhmän kokouksessa. Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan myös muita projektiin liittyviä asioita, kuten opettajien halukkuutta tiedon tuottamiseen ja sitä, miten Pirkanmaa maakuntana on nykyisin opetuksessa mukana. Saadut vastaukset luettiin ja analysoitiin, ja niiden perusteella huomasimme olevamme materiaalin tuottamisen suhteen täysin omillamme projektipäällikön kanssa. Analysoinnin teki Markku Sinisalo, joten en ole nyt tässä tutkielmassa esitellyt kyseisen lomakkeen analysointitapaa. Lisäksi se ei mielestäni ole oleellista tämän tutkimusraportin kannalta. Täytettyjen lomakkeiden avulla ja yhdessä keskustelemalla päätimme, että tuotettava materiaali tulee verkkoon, esimerkiksi siitä syystä, että sitä voidaan helposti jatkossakin päivittää aikakauteen sopivaksi. Toinen syy päätökselle oli se, että Internetistä kyseinen materiaali on nykyisin niin helposti saatavilla. Perinteiset vihkoset ja CD-romit eivät saaneet lainkaan kannatusta, sillä niitä pidettiin hankalana käyttää ja miltei mahdottomina päivittää.

Toimin itse jokaisessa projektiryhmän kokouksessa sihteerinä. Pidimme projektiryhmän kokoukset kaikilla niillä paikkakunnilla, joilta jäseniä oli. Kokouksia pidettiin kaiken kaikkiaan kuusi – Lempäälässä, Tampereella, Pirkkalassa, Ylöjärvellä, Orivedellä ja Akaassa. Kokouksien hajauttamista eri paikkakunnille perusteltiin kahdesta syystä; Tämän avulla oli mahdollista

tutustuttaa projektiryhmää maakunnan eri kouluihin ja lisätä näin yhteistyökykyä kuntien välillä, ja toisaalta matkustelut jakaantuivat näin tasaisemmin.

Materiaalin etsintä ja muokkaus alkoivat heti ensimmäisen kokouksen jälkeen. Aloitimme työstämisen Power Point -ohjelmalla, mutta huomattuamme, kuinka vaikeaa tämän materiaalin liittäminen Internetiin oli, jatkoimme materiaalin työstämistä Microsoftin Front Page -ohjelman avulla. Front Page on Microsoftin luoma ohjelma, joka on tarkoitettu www-sivujen toteuttamiseen. Ohjelma perustuu HTML-koodiin ja toimii parhaiten yhteen Internet Explorer www-selaimen kanssa. Tämän vuoksi Pirkanmaa-portaalin ulkonäkö on erilainen ja heikkomuotoisempi muilla www-selaimilla.

Projektin yhtenä tarkoituksena on saada myös oppilaat oppimaan ja innostumaan omasta kotiseudustaan. Koska materiaalia tuotettiin erityisesti kouluja silmällä pitäen, tehtiin aineiston luokittelu niiden oppiaineiden kautta, joita koulussa opetetaan. Oppiaineiden sisälle on valittu erilaisia teemoja, jotka mahdollistavat koulussa opettavien asioiden läpikäymisen Pirkanmaan maakunnan näkökulmasta. Vaikka valittujen teemojen sisällöt liittyvät Pirkanmaahan, ovat ne toisaalta hyvin yleismaailmallisia. Näin ollen materiaalista voi varmasti olla apua myös muiden maakuntien opettajille, virkamiehille sekä oppilaille.

3.1 Verkko-oppimateriaali

Verkossa sijaitsevaan oppimiseen tarkoitettua aineistoa voidaan kutsua verkko-oppimateriaaliksi. (Lehto, Lehto & Vaara-Sjöblom 2005, 44). Luomamme aineisto täyttää nämä verkko-oppimateriaalin edellytykset. Kun tällaista materiaalia tehdään, olisikin tärkeää ottaa huomioon verkon eri mahdollisuudet. Jos materiaali olisi vain pelkässä tekstimuodossa, olisi sen yhtä hyvin voinut painaa kirjaksi. Verkossa sijaitsevaa aineistoa sen sijaan on helppo päivittää, siihen voi liittää kuvia, ääntä sekä animaatiota. Näin on myös mahdollisuus huomioida erilaiset oppimistyyli (Lehto ym. 2005, 44-45.) Erilaisia oppimistyyliä ovat muun muassa audittiivinen oppimistyyli, joka tarkoittaa sitä, että oppilas oppii parhaiten kuulemansa perusteella. Visuaalisessa ja non-verbaalisessa oppimistyyliä, oppilas tarvitsee oppimiseen virikkeitä näköaistinsa kautta. Tunto- ja kokemuseräisestä materiaalista hyötyy puolestaan kinesteettinen oppija. (Dunn 1990, 227-229.)

Luomastamme aineistosta voi tällä hetkellä löytää viitteitä kaikista edellä mainituista opetustyyleistä. Visuaalinen ja non-verbaali oppija hyötyvät luonnollisesti kaikkein eniten sivustosta. Sivusto tarjoaa paljon virikkeitä näköhavainnon kautta oppimiselle, muun muassa kuvia,

videomateriaaleja ja tekstejä, jotka kaikki on höystetty mieleenpainuvilla värityksillä. Lisäksi tekstit ovat järjestelmällisesti ja loogisesti laadittu. Puhtaasti tuntoaistiin perustuvaa materiaalia ei verkkoon voi luoda. Tosin kinesteettinen oppija hyötyy nähdäkseen kuitenkin paljon jo siitä, että hänelle tulee kokemus sivujen aukaisemisesta. Kaikkein eniten kinesteettinen oppija hyötyy kuitenkin mahdollisuudesta tuottaa itse materiaalia sivustolle sekä sivustolla esitettyjen toimintaideoiden tekemisestä ja sitä kautta oppimisesta. Auditiviselle oppijalle löytyy myös verrattain vähän materiaalia tältä verkkosivustolta. Musiikin alueelta toki löytyy paljonkin linkkejä tällaiselle oppijalle. Yhdeksi kehittämissuositukseksi voitaisiin varmasti ottaa se, että sivuilla olevat tekstit olisi mahdollista kuunnella tietystä linkistä puhuttuna versiona.

Sivustolle on annettu nimeksi Pirkanmaa-portaali, joka fyysisesti sijaitsee lempäläläisellä serverillä – www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/. Tuotetusta verkko-oppimateriaalista käy ilmi, että Pirkanmaata voi käyttää opetuksessa hyvin laajasti. Tätä mieltä oltiin yhteisesti myös loppuseminaarissa, joka pidettiin projektin päätöstilaisuutena ja toisaalta myös tuotetun materiaalin julkistamisjuhlanä. Seminaariin lähetettiin yli 150 kutsua, mutta vaikean ajankohdan vuoksi paikalla ei ollut kuin 25 henkilöä. Pirkanmaa Liiton edustaja Jouni Koskela totesi puheessaan, että tuotettu materiaali on laajuudessaan ja laadussaan useita kertoja suurempi ja parempi, kuin he olivat ajatelleet. Hän oli myös sitä mieltä, että tällaisen materiaalin päälle on hyvä lähteä tekemään muutoksia tulevaan opetussuunnitelmaan.

4. Pirkanmaa-portaali ja opetussuunnitelma

Seuraavaksi selitän lyhyesti, miltä osin opetussuunnitelma on ollut mukana viitoittamassa verkkosivuston luomisprosessia ja vaikuttanut sen sisällön muodostumiseen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on valtakunnallinen kehys, joka kertoo mitä opetuksen tulee pitää sisällään vuosiluokittain. Sen laatii Opetushallitus. Opetussuunnitelmasta on ilmevä yhteiskunnallisesti tärkeinä pidettäviä asioita, kuten arvomaailmamme, joihin sisältyy esimerkiksi käyttäytymisnormit, yhteistyökyky, vieraiden kulttuurien ymmärtäminen sekä yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet. Nykyisin osaksi on tullut yhä vahvemmin myös toimintakulttuurin, oppimisympäristön ja työtapojen kuvaukset sekä oppilaan erilaiset ohjaus- ja tukitoimet ja yksilölliset opetussuunnitelmat. Näiden asioiden etenemistä seurataan oppilaan arvioinnin ja siihen perustuminen hyvän osaamisen kuvauksiin ja päättöarvioinnin kriteerein, jonka näkee konkreettisesti todistuksesta. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 12–13.)

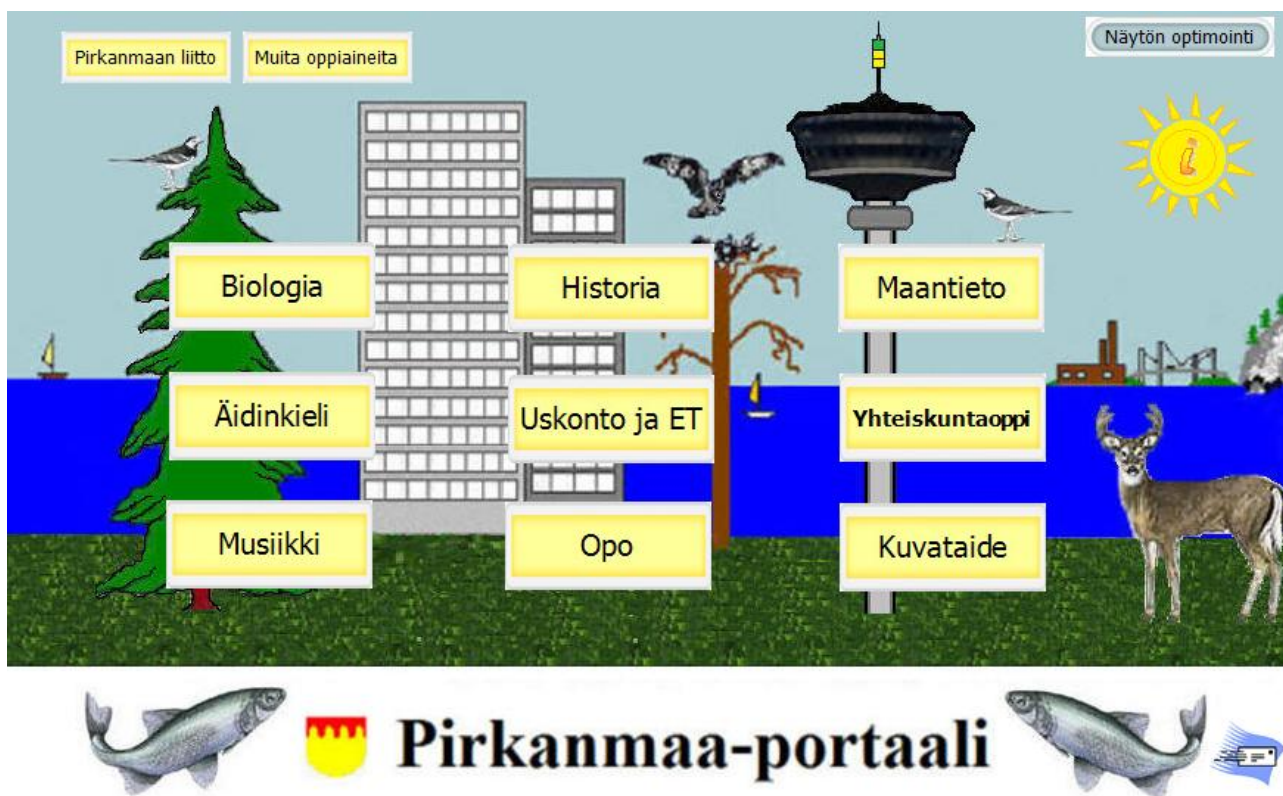
Opetussuunnitelma muuttuu ajan hengessä, joten sen toimintaa arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Uusi Opetussuunnitelma, OPS, ilmestyy aina noin kymmenen vuoden välein, ja vaikka se on suurilta osin tehty vanhan mukaisesti, monet asiat muuttuvat sen sisällä. Usein opetussuunnitelma muuttuu jo voimassaoloaikanaan, jolloin vanhaan tulee pieniä muutoksia. Esimerkiksi vuonna 2007 annettiin uusia ohjeita todistusten laatimiseen. Tämä vuonna 2007 annettu muutos korvasi vuoden 2004 ohjeet (<http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/opsmuutoskirje0507.pdf>). Vuoden 2004 opetussuunnitelmaan tuli niin ikään muutos vuonna 2010. Muutosta tehtiin muun muassa oppilaiden henkilötietojen käsittelyssä sekä salassapitoa ja luovuttamista koskevissa säännöksissä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opettajien tulee yhä tarkemmin tietää, mitä tietoja hän saa oppilaasta luovuttaa, esimerkiksi kouluterveydenhoitajalle tai toiselle opettajalle. (http://www.kll.fi/fi/media/toimiala/muutoksia_perusopetuslakiin_seka_esi-ja_perusopetuksen_opetussuunnitelmien_perusteisiin/.)

Pohjimmiltaan opetuksen järjestäjä on vastuussa opetussuunnitelman kehityksestä ja laadinnasta. Vaikka opetushallitus ja valtioneuvosto määrittävät opetussuunnitelman valtakunnalliset raamit, se ei kuitenkaan vähennä opetuksen järjestävän tahon liikkumavaraa päätettäessä opetettavista asioista. Nimittäin jokainen opetusta järjestävä taho, kuten kunta tai yksityinen koulu, saa tehdä oman mielensä mukaisia muutoksia opetussuunnitelmaan. Näiden muutoksien on kuitenkin pysyttävä valtakunnallisten raamien sisällä. On esimerkiksi sallittua pitää käsitöitä kuudennella luokalla kolme tuntia ja vastaavasti kaksi tuntia seitsemännellä luokalla. Yleinen käytäntö tosin on, että tämä

jako menee toisinpäin, kunhan vain opetussuunnitelman perusteissa määrätyt tuntimäärät tulevat pidetyksi. (OPS, 2004, 8–9.)

Pirkanmaan kotiseutuoppi koulujen opetussuunnitelmaan –hankkeen tarkoituksena oli nostaa maakuntien merkitystä opetuksessa. Tehdyn projektin kautta oli tarkoitus näyttää Opetussuunnitelmaa suunnitteleville tahoille, että materiaalia Pirkanmaasta löytyy ja sitä on koottu jo yhteen. Projektin yhtenä tarkoituksena on vaikuttaa tulevaan opetussuunnitelmaan siten, että se sisältäisi enemmän oppilaiden lähellä tapahtuvia asioita ja ilmiöitä. Tuottamamme materiaali on osoitus siitä, että kaikissa eri oppiaineissa on mahdollista tutustua omaan kotiseutuun ja maakuntaan. Pirkanmaa on Suomen maakunnista hankkeen kautta edelläkävijä, mitä tulee korostetusti oman kotiseudun käyttämiseen opetuksessa.

Seuraavissa alaluvuissa esittelen oppiaineosa-alueet, jotka valikoituivat portaaliin, ja joista materiaalia tuotettiin. Jokaisesta osa-alueesta on otettu ruudunkaappauskuva Internetistä. Alla olevasta kuvasta voi nähdä, millaiseksi portaalin päävalikko muotoutui ulkoasultaan.

Kuva2. Ote päävalikosta. Linkki: http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/sivu_1.htm

4.1 Ympäristö- ja luonnontieto

Tällä hetkellä opetussuunnitelman perusteissa on verrattain vähän suoria viitteitä maakuntaan. Ympäristö- ja luonnontiedossa 1.-4. luokkalaisten oppilaiden tulisi oppia kotiseudustaan ja omasta maakunnasta, niiden sää- ja luonnonoloja ja maisemia sekä rakennettua ympäristöä. Saman oppiaineen sisällä oppilaiden tulisi oppia myös lähiympäristön eläin- ja kasvilajistoa. Pirkanmaa-portaalissa maantiedon ja biologian oppiaineissa on runsaasti materiaalia asioista, joita tulee käydä läpi 1.-4. luokilla. Esimerkiksi maakunnan luontokohteiden tutkiminen ja maakunnan yleistietojen tutkiminen onnistuu maantiedon sivuston kautta. Biologian alta löytyy kaikki Pirkanmaan maakuntatunnukset. Tällaisia ovat muun muassa västäräkki, tuomi ja valkohäntäkauris. (Lempäälän kunnan opetussuunnitelma, 2004, 159–165.) Opettajan kannalta on siis hyvin helppoa, että nyt kaikki nimenomaisesti juuri Pirkanmaahan liittyvät ympäristö- ja luonnontiedon asiat voi löytää vain muutaman klikkauksen päästä.

Jätehuolto on yksi asia, jonka opettaminen aloitetaan jo varhain. Pirkanmaa-portaalin sivuilta löytyy mahdollisuus tutustua maakunnan ympäristöasioihin ja jätehuoltoon. Biologia osuudesta löytyy paljon myös tietoja erilaisten luontoharrastusten hankkimiseen, kuten sienestämiseen tai lintujen tarkkailuun. (Lempäälän kunnan opetussuunnitelma, 2004, 159–165.)

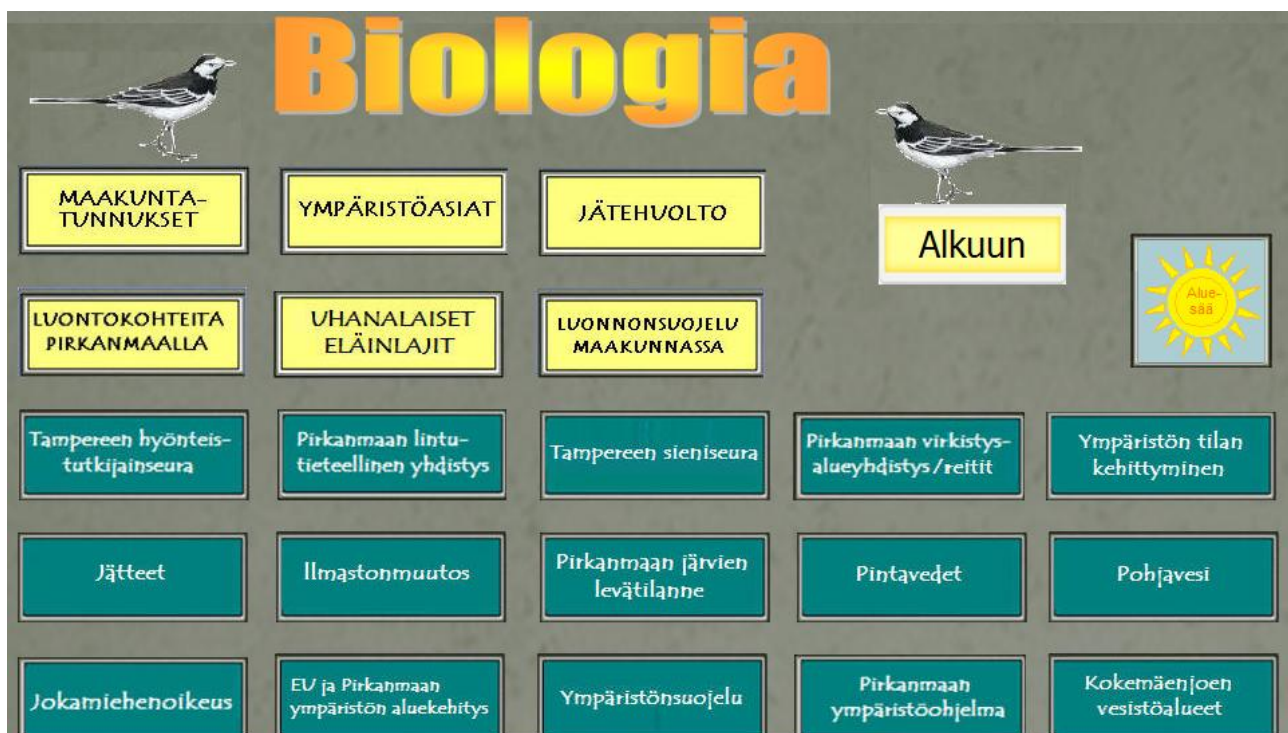
4.2 Biologia ja maantieto

Isommilla luokka-asteilla yllämainittu oppiaine luokitellaan tarkemmin biologiaan ja maantietoon. Viides ja kuudes luokkalaisille tärkeinä asioina pidetään sitä, että oppilas oppii kehittämään ympäristölukutaitoaan, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa, sekä laatimaan ja tulkitsemaan karttoja ja käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä. Nämä kaikki asiat ovat helposti yhdistettävissä omaan maakuntaan. Portaalissa on karttatehtäviä, sekä mahdollisuus tutkiskella kuntakohtaisia kotiseutulinkkejä. Myös linkki museoviraston sivuille luo hyvän yleiskatsauksen Pirkanmaan valtakunnallisesti tärkeisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin, joista oivana esimerkkinä on Tammerkosken teollisuusalue ja Finlayson. (Lempäälän OPS, 2004, 166–169.)

Biologian puolella keskeistä on lähialueiden tavallisen eliölajiston tunnistaminen sekä ohjattu kasvien keruu (OPS, 2004, 177). Kasvien keruu aloitetaan jo toisella luokalla monissa kunnissa. Pirkanmaa-portaali tuo oppilaille mahdollisuuden tutustua ympäristön suojeluun sekä sen tilan kehittymiseen. Luonnossa liikkuminen jokamiehenoikeuksien mukaisesti on varmasti sellainen

juttu, josta oppilaat saavat paljon puhuttavaa. Jokamiehen oikeudet on vain yksi esimerkki siitä, että opittavat asiat löytyvät Opetussuunnitelmasta monen eri oppiaineen alta (OPS, 2004).

Pirkanmaa-portaalissa on runsaasti materiaalia myös yläkoululaisia ja lukiolaisia silmällä pitäen. Tämä koskee biologian ja maantiedon kohdalla esimerkiksi vesistöjen tilaa, ilmastonmuutosta ja tutustumisretkiä museoihin. Opettajan avustuksella monien yläkoululaisille ja lukiolaisille tarkoitettujen materiaalien läpikäyminen jo alakoululaisten kanssa tuo varmasti paljon uutta ja mielenkiintoista tietoa monen oppimiseen.

Kuva3. Ote biologian osuudesta. Linkki: <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/biologia.htm>

4.3 Historia ja yhteiskuntaoppi

Historia alkaa alakoulussa oppiaineena vasta viidennellä luokalla (OPS, 2004, 222). On kuitenkin selvää, että tutustuminen historiaan alkaa alakoulussa jo aiemmin. Lapsi ymmärtää jo varhain, että eilinen on historiaa. Hän ei välttämättä osaa käyttää historia-sanaa, mutta ymmärtää kuitenkin menneen käsitteen.

Yhteiskuntaoppi sen sijaan on vasta yläkoulun oppiaine (OPS, 2004, 228). Silti voidaan olettaa, että lapsi ymmärtää yhteiskunnallisiakin asioita jo aiemmin kuin oppiaine varsinaisesti alkaa. Tämän vuoksi portaalissa on runsaasti eritasoista materiaalia historian ja yhteiskuntaopin osuuksissa.

Poliisiin, terveydenhuoltoon ja muihin pelastustoimiin lapset tutustuvat mielellään jo pikkuisina, kun vanhemmat lukevat heille satuja. Usean pojan haaveena on isona tulla palomieheksi tai poliisiksi, monet tytöt taas haaveilevat lääkärin tai sairaanhoitajan ammatista. Näihin ammatteihin alakoulujen oppilaat voivat tutustua paremmin portaalin yhteiskuntaopin sivustolla. Tutustuminen yhteiskunnallisiin turvallisuusverkostoihin kuuluu peruskoulun alaluokkalaisille (OPS, 2004, 171–172). Lisää kotiseutuoppia ja konkreettisempaa otetta opetukseen saa kutsumalla paikallisalueen virkamiehiä paikan päälle kertomaan omalla alalla työskentelystä.

Historian puolella opetussuunnitelman mukaan oppilaiden tulee ymmärtää ajan käsite ja se, että kulttuurit ovat muodostuneet ajan saatossa. Oppilaiden tulee ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa. Ekohistorian näkökulmasta tavoitteena on myös oppia tunnistamaan muutoksia oman kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyyn tai kotiseudun historiaan. (Lempäälän OPS, 2004, 217–219.) Pirkanmaa-portaaliin on koottu hyvin paljon erilaista materiaalia Pirkanmaan historian vaiheisiin tutustumista varten. Myös vierailut historiallisesti merkittävissä kohteissa, kuten vaikkapa Rapolan linnavuorella, kertovat oppilaille, että historia on jotain todellista, eikä ainoastaan oppiaine, jossa kuulee mielenkiintoisia kertomuksia. Historian kertominen oman maakunnan kohteiden ja tapahtumien kautta tuo oppiaineen henkilökohtaisemmaksi ja tätä kautta helpommin ja mielekkäämmin opittavaksi.

Pirkanmaa-portaalista voi löytää myös aikajanan maakunnan alueen rikkaasta historiasta. Tämän aikajanan läpikäyminen yhdessä maailman historian kanssa helpottaa varmasti niin internationaalisten kuin paikallistenkin asioiden hahmottamista. Samalla se tuo historiaan myös tärkeän maantieteellisen perspektiivin. Historia on oppiaineena hyvin vahvasti kirjavetoinen, eikä jätä paljoakaan varaa omille tulkinnoille. Historia-osion tehtävät ja useat erilaiset lähestymistavat tämän päivän ja menneen välillä kuitenkin toivottavasti luovat uusia mielenkiintoisia tapoja, jotka edesauttavat erilaisten oppimistyilien kautta oppivia lapsia.

Kuv4. Ote historian osuudesta. Linkki: <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/aikajuoni.htm>

4.4 Uskonto

Uskonnon opetuksesta peruskoulussa on käyty viime aikoina paljon keskustelua. Keskustelun keskiössä ovat olleet muun muassa tunnustuksellisuus ja koko oppiaineen tarpeellisuus Suomen kouluissa. Opetussuunnitelman mukaan uskonnon opetuksen tehtävänä on perehdyttää omaan uskontoon ja suomalaiseen katsomusperinteeseen. Tämän lisäksi uskonnon tarkoitus oppiaineena on tutustuttaa myös muihin uskontoihin ja auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä. (OPS, 2004, 204–208.) Pirkanmaa-portaalin kautta voidaan tutustua omaan uskontoon, joka vielä tällä hetkellä maassamme on evankelis-luterilainen kristillisyys. Tämän voi tehdä esimerkiksi kirkkovuoden läpikäymisellä. Siinä voidaan samalla tutustua myös juhlapyhiin, niiden tarkoituksiin ja ymmärtää se, että ne kuuluvat kristilliseen, ja näin ollen myös suomalaiseen, perinteeseen.

Uskonto-osuudessa voidaan tutkia myös alueen historiaa ja tutustua kristillisyyden leviämiseen alueella. Tällä tavalla voidaan tuoda opetukseen jälleen enemmän tietoa omasta maakunnasta. Sivulla on myös linkitykset kaikkiin Pirkanmaalla esiintyviin uskontoihin. Tämä siksi, jotta voidaan ymmärtää myös erilaisuutta ja vieraita kulttuureita. Kirkoista otetut kuvat voidaan integroida erinomaisesti kuvataiteeseen ja samalla voidaan vanhempien oppilaiden kanssa tutustua erilaisiin arkkitehtuurin aikakausiin.

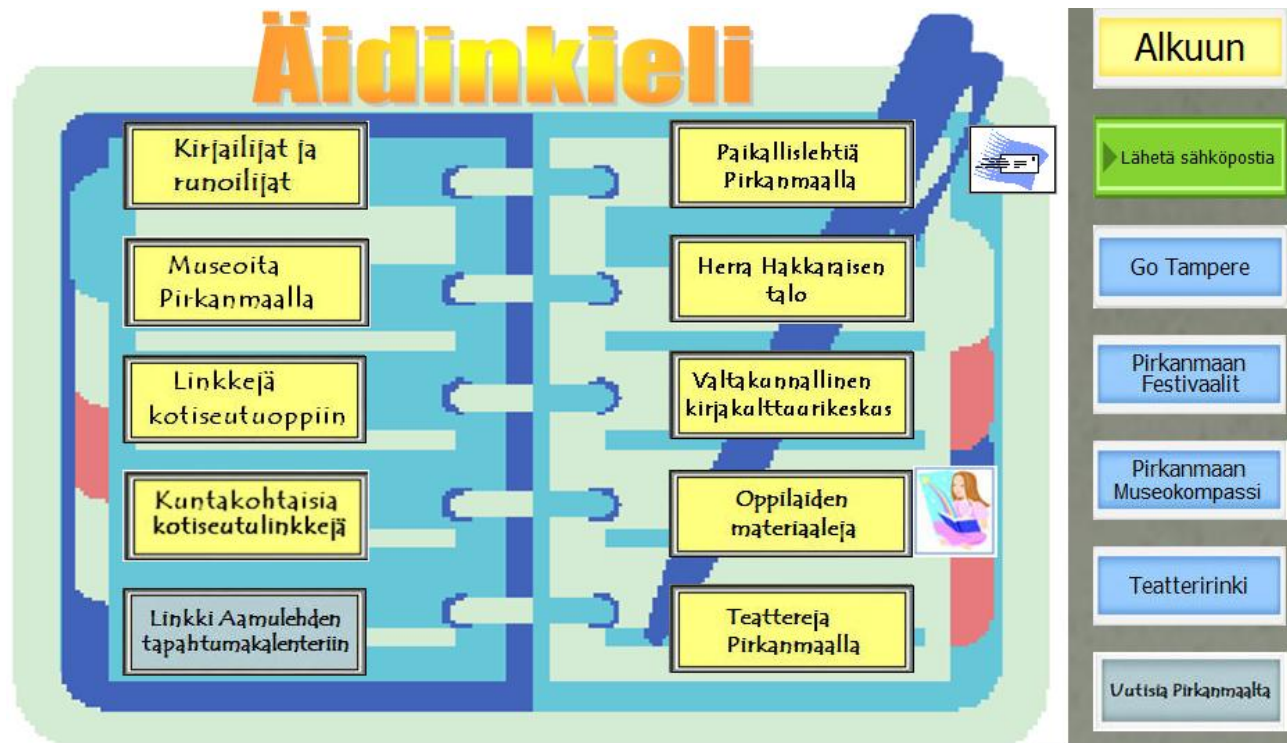
Kuva5. Ote uskonnon osuudesta. Linkki: <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/kirkot.htm>

4.5 Äidinkieli

Opetussuunnitelma on äidinkielen kohdalla hyvin laaja. Tämä johtuu siitä, että meillä on maassamme ihmisiä, jotka puhuvat eri kieliä äidinkielenään. Suomea äidinkielenään puhuvat tutustuvat alueen runoilijoihin ja kirjailijoihin, sekä merkittäviin teoksiin. Pirkanmaa-portaaliin on koottu kattava otos alueen runoilijoista ja kirjailijoita, sekä linkkien kautta tutustuttavaksi heidän tuotantonsa. Opetussuunnitelmassa linkkinä äidinkielen ja mediakasvatuksen välillä toimivat lehdet on myös listattu portaalin sivuille. Tämän avulla voidaan tutkia maakunnan medioita ja eri alueiden uutisointitapoja yhdestä ja samasta uutisesta. (OPS, 2004, 46–57.)

OPS:n mukaan kouluissa tulee opettaa myös teatteria, joka on yksi tärkeä osa kulttuuritaidetta. (OPS, 2004, 46–57.) Äidinkielen osion alle on listattu runsaasti maakunnan alueella toimivia teattereita. Näiden teattereiden kotisivuille on suorat linkit. Portaali antaa myös paljon muuta Pirkanmaa-aiheista oppiaineista äidinkielen opiskeluun. Tästä on esimerkkinä sivuille kootut museot ja monenlaiset vierailukohteet, kuten valtakunnallinen kirjakulttuurikeskus Sastamalassa.

Sivuille pystyy tuottamaan myös itse materiaalia. Äidinkielen osiossa on suora sähköpostilinkki Pirkanmaa-portaalin ylläpitäjille. Tämän linkin kautta voi lähettää itse tuotettua materiaalia, kuten tekstiä, kuvia, videon tai muunlaisen esityksen. Ylläpitäjät julkaisevat lähetettyä materiaalia, parhaaksi katsomallaan tavalla.

Kuva6. Ote äidinkielen osuudesta. Linkki: <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/aikka.htm>

4.6 Oppilaanohjaus – OPO

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa ja tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välistä yhteistyötä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. Pirkanmaa-portaali antaa vastauksia juuri näihin siirtymäkohtiin. Sivuille on kerrottu kaikista mahdollisista opintopoluista, joita oppilas voi alkaa suorittamaan kussakin elämän vaiheessaan. (OPS, 2004, 258–260.)

Yläkoulun oppilaiden siirtymävaiheessa toisen asteen kouluttautumista varten, sivuille on koottu kattavasti tietoa Pirkanmaan alueen ammattiopistoista ja niiden toimipisteistä. Sivuille on etsitty

valmiiksi myös maakunnan lukiot kotisivuineen. Kolmannen asteen koulutuksesta on kerätty alueen opiskelumahdollisuudet – linkit yliopistojen ja korkeakoulujen kotisivuille. Mahdollisia väliinputoajia, eli ilman opiskelupaikkaa jääneitä, on muistettu kertomalla laajasti erilaisista oppisopimus vaihtoehdoista. Yhteiskuntaoppi-osiossa on linkki työ- ja elinkeinotoimistoihin, jotka puolestaan antavat kullannarvoista tietoa opintojaan päättävälle, omaa uraa ajatteleville nuorille.

Lukio

Lukio on Suomessa toisen asteen oppilaitos, jonne on mahdollista pyrkiä suoritettuaan oppivelvollisuuden. Lukiokoulutuksessa on mahdollista osallistua [ylioppilastutkintoon](#) ja siten lukiosta valmistutaan ylioppilaaksi.

Lukio antaa valmiudet jatkaa opintoja korkea-asteella ([yliopistot](#) ja [ammattikorkeakoulut](#)) ja lukion oppimäärään perustuvissa ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa.

PIRKANMAAN ALVEEN LUKIOT

Alkuun

Takaisin

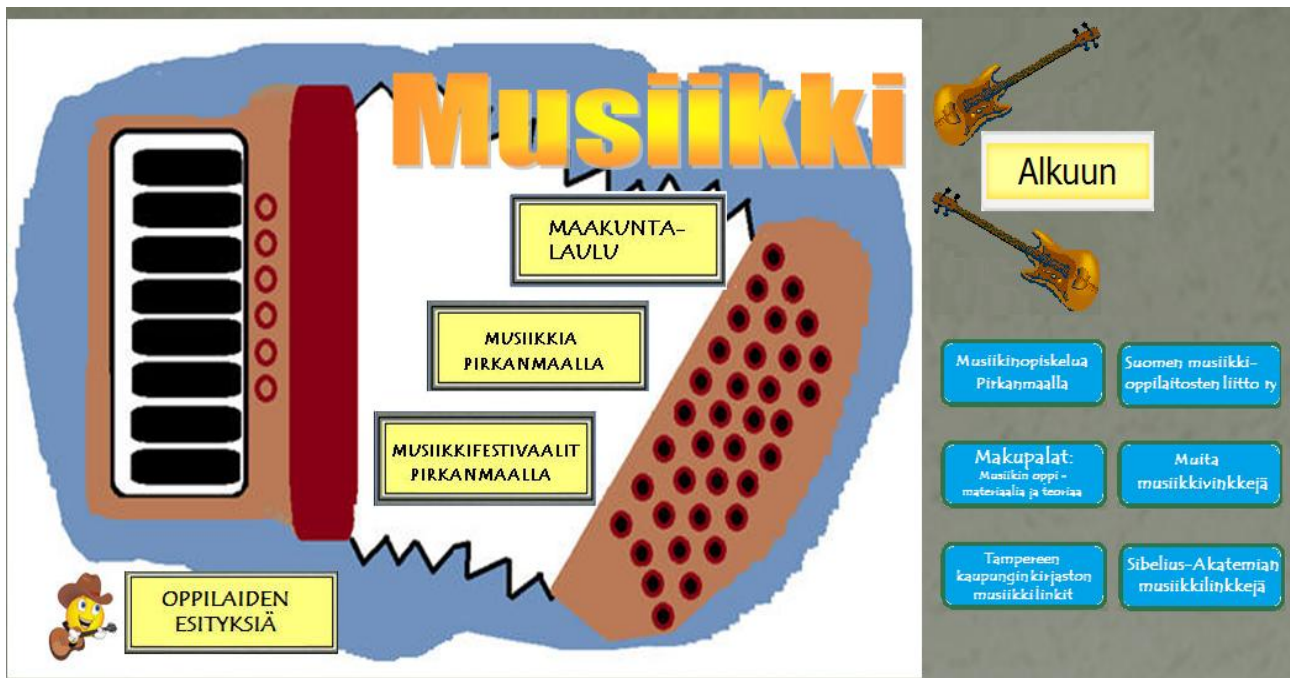
Erityislukiot Suomessa

Kuva7. Ote OPO:n osuudesta. <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/lukiot1.htm>

4.7 Taideaineet

Kuvataide ja musiikki kuuluvat taideaineisiin. Opetussuunnitelmassa kuvataiteen tavoitteeksi on asetettu se, että oppilas tunnistaa lähialueen merkittäviä rakennuksia ja pystyy tarkastelemaan niitä kuvataiteen eri keinoin. Museokäynnit tai paikallisen taiteilijan vierailu kuuluvat myös Opetussuunnitelman keskeisiin sisältöihin. (OPS, 2004, 236–240.) Portaalin kuvataide-osioon on tehty listat pirkanmaalaisista taiteilijoista ja museoista. Tämä varmasti monipuolistaa opettajien valintoja, valitessa koululle vierailijaa tai mietittäessä, että mihin museoon veisi luokkansa vierailulle. Museoita ja asiantuntijoita voidaan käyttää myös muissa oppiaineissa. Jonkin alan ammattilaisen tapaaminen voi olla lapselle kipinä oman ammatin hankkimiseen. Opettajan helpotukseksi on luotu portaaliin myös muutama vinkki kuvataiteen opettamista varten, jotka liittyvät Pirkanmaahan.

Musiikissa opetussuunnitelmasta löytyy esimerkiksi maakuntalaulu – kesäpäivä Kangasalla. Tavoitteena on tutustua myös oman alueen muusikoihin ja bändeihin. Portaalin musiikkisivut on tehty yhteistyössä Pirkanmaan läänintaiteilijoiden kanssa. Sivuilta löytyy muun muassa runsaasti linkkejä musiikin harrastuksesta kiinnostuneille. Opettajien kannattaa ehdottomasti tutustua myös ”muita musiikkivinkkejä”-kohtaan, sillä se antaa käsitystä paljon muustakin kuin perinteisestä musiikin opettamisesta.

Kuva8. Ote musiikin osuudesta. Linkki: [http:// www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/musa.htm](http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/musa.htm)

4.8 Muita oppiaineita

Sittemmin Pirkanmaa- portaalin sivustoja on kehitetty myös muiden oppiaineiden osiolla. Osio löytyy fyysisesti portaalin päävalikon vasemmasta yläreunasta. Osioon on koottu lisää taito- ja taideaineiden oppiaineita. Liikunta, kotitalous, sekä tekninen ja tekstiilityö omine kokonaisuuksineen, on lisätty myöhemmin kehittämään ja monipuolistamaan portaalia.

Osio on vielä melko vaatimaton, mutta tulee varmasti kehittymään ajan myötä. Liikuntaan on lisätty alueen urheiluseurat ja liikuntakeskukset. Kotitalous-sivustolla käsitellään perinneruokia ja ruokakulttuuria, mikä Pirkanmaalla tarkoittaa lähinnä ”perunaloora” ja mustamakkaraa. Tekninen työ-sivustolta voi löytää vinkkejä teknisissä töissä tehtäviin oppilastöihin ja tekstiilityöstä kiinnostuneille portaalin sivuilta voi lukea asiaa kansalaisopistoista ja käsityökeskuksista, jotka sopisivat hyvin myös teknisen työn osioon. Tekstiilityön sivuilla voi tutustua myös vanhan ajan

pukeutumiseen, Narvan markkinoiden historiallisen kulkueen kuvien kautta ja Pirkanmaan kansallispukuun, josta on linkki myös muiden alueiden ja paikkakuntien kansallispuhuihin.

Kuva9 Ote Muita oppiaineita osuudesta. Linkki: <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/muut%20aineet.htm>

5. Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Seuraavaksi määrittelen tutkimukseni metodologisia perusteita. Tämä tutkimus on produktiivinen tutkimus, jolla on laadullisen tapaustutkimuksen piirteitä. Siinä on yhdistettynä montaa eri tutkimustyyliä. Produktiivisesta tutkimuksesta sanotaan Tampereen yliopiston opetussuunnitelmassa seuraavasti:

”Produktiivinen tutkielma koostuu pedagogisen toiminnan tai tapahtuman suunnittelusta, toiminnan prosessista ja pedagogisen produktin toteuttamisesta sekä loppuraportista, jossa tutkimuksellisesti relevantilla tavalla arvioidaan koko toiminnan prosessia”. (Tampereen yliopiston opinto-opas, 2011)

Tämä Pro gradu tutkielma toimii loppuraporttina projektille, jossa olin mukana. Olen ollut tuottamassa materiaalia, jonka pohjalta minä ja monet muut opettajat ovat tehneet opetustyötä. Pirkanmaa-portaalia voidaan siten kutsua pedagogiseksi työvälineeksi. Lisäksi olen tässä tutkimuksessa esitellyt ja arvioinut tuotettua materiaalia sekä toimintaan johtaneita prosesseja.

Tutkimukseni on myös tapaustutkimus. Erilaiset projektit voidaan luokitella tapaustutkimuksiksi ja silloin arvioidaan yksittäistä tuotettua aineistoa ja sen merkittävyyttä.

Kolmanneksi tämän tutkimuksen voidaan katsoa joltakin osin sijoittuvan laadulliseen tutkimusperinteeseen. Laadullinen tutkimus kohdistuu sosiaalisen maailman ilmiöihin, joten sitä käytetään paljon muun muassa kasvatustieteellisissä tutkimuksissa. Laadullisessa tutkimuksessa ilmiöstä pyritään saamaan syvempi ymmärrys, eikä tutkimustuloksia voida yleistää. (Alasuutari 1994, 42–45). Lähinnä tämän tutkimuksen osalta laadullisuus näkyy keräämieni vastausten analysointitavassa, jonka tein pääosin teemoittelun avulla.

Mietin pitkään kuinka voisin arvioida aineistoa, jonka tuottamiseen olen itse osallistunut. Analysointimenetelmiä valitessani huomasin, että esimerkiksi sisällönanalyysin tekeminen verkkomateriaalista tulisi olemaan tylsä ja mahdoton, sillä olenhan itse sitä valmistanut. Tätä keräämäni aineistoa arvioin siis osittain laadullisella ja osittain määrällisellä menetelmällä.

Tein kyselyjä portaalin tekemiseen osallistuneille henkilöille sekä Tampereen kristillisessä koulussa oppilaille ja opettajille. Käytin näiden kyselylomakkeiden analysoinnissa myös kvantitatiivisia, eli määrällisiä menetelmiä. SPSS (Statistical Package for the Social Science) –ohjelmistolla laskin vastauksista frekvenssit eri muuttujille eli vastausvaihtoehdoille. Frekvenssi tarkoittaa havaintojen

lukumäärää muuttujan luokassa. Muuttujien määrä ei ole vakio, vaan sen olen määrittänyt laatiessani kysymyksiä [Liitteet 5 ja 6]. Frekvenssianalyysin avulla sain selville jokaisen vastausvaihtoehdon lukumäärällisen ja prosentuaalisen arvon. Taulukoin SPSS-ohjelman avulla vastauksista pylväsdiagrammit, koska niiden kautta saa mahdollisimman havainnollisen kuvaajan. Koska aineistoni oli määrällisesti kovin pieni, jätin SPSS-ohjelman käytön vain tiettyihin vastauksiin.

6. Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuskysymykset muotoutuivat osittain portaalin tekijöiden ja osittain omista intresseistäni. Lisäksi lukemani teoriatieto vaikutti kysymysten muodostamiseen. Tavoitteenani oli kuitenkin tuottaa raportti, josta olisi mahdollisimman paljon hyötyä tulevaisuudessa vastaavanlaisia hankkeita tehtäessä, sekä tuotetun Pirkanmaa-portaalin kehittämisessä. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mitkä olivat hankkeen tavoitteet ja saavutettiin ne?
2. Millä tavoin portaali palvelee oppilaita ja opettajia sekä miten sitä tulisi kehittää paremmaksi?
3. Voiko portaali toimia kouluissa lapsen kulttuuri-identiteetin vahvistajana?
4. Millä tavoin portaalia voisi käyttää mediakasvatuksen välineenä?

6.1. Aineiston hankkiminen

6.1.1 Avoin kyselytutkimus

Valitsin ensimmäiseksi tiedonkeruutavaksi avoimen kyselylomakkeen (Liite3), jonka avulla oli tarkoitus saada koottua yhteen projektiin osallistuneiden henkilöiden kokemukset ja ajatukset. Tarkoituksenani oli tehdä vastaaminen mahdollisimman vaivattomaksi ja antaa vastaajalle mahdollisuus vastata silloin kuin hänelle itselleen sopii. Lähetin kyselyn, johon olin laatinut yhdeksän kysymystä, sekä saatekirjeen (Liite2) sähköpostin liitetiedostona kaikille projektiin osallistuneille henkilöille. Kysymykset olivat lomakkeessa myös kaikille täysin samat, joten en ole tutkijana itse näin vaikuttanut läsnäolollani vastaamiseen (Valli 2001, 101). Lisäksi laadin kysymykset avoimiksi; jollaiset ovat tarkoituksenmukaisia silloin, kun valmiita vastausvaihtoehtoja ei tunneta. (Heikkilä 1998, 49). Avoimet kysymykset ovat lisäksi luonteeltaan sellaisia, että vastaukset on annettava monisanaisesti eikä vain esimerkiksi ”kyllä” tai ”ei”-muodossa. Näin myös vastaajalla on Hirsjärven (2004) mukaan mahdollisuus tuoda esiin hänelle itselleen tärkeitä näkökulmia ja kertoa laajemmin tietämyksensä mukaan asiasta. Vastauksen sävyistä ja pituuksista myös voisi päätellä vastaajien motivaatiosta sekä asiaan liittyvistä tunteista. (Hirsjärvi 2004, 190.) Lähetin lomakkeita kaksikymmentä ja sain takaisin vain neljä. Lähetin kyselyn uudelleen, jolloin vastauksia tuli yhteensä kymmenen. Vastausprosentti oli siis 50%.

6.1.2 Strukturoitu kyselylomake oppilaille

Tampereen kristillisellä koululla testasin portaalin maantiedon ja biologian osuutta yläkoulun puolella yhdellä luokalla siten, että tutustuimme yhden tunnin ajan aiheeseen liittyviin sivuihin. Olin lähettänyt edellisellä viikolla kotiin tiedotteen (Liite4) oppilaiden vanhemmille tutkimuksestani ja aikomuksestani käyttää yhden oppitunnin verran aineiston keräämiseen. Luonnollisesti olin kysynyt myös koulun rehtorilta luvan. Oppitunnilla kävimme ATK-luokassa yhdessä läpi sivustoja ja he saivat esittää siitä suullisesti kysymyksiä. Tämän jälkeen oppilaat täyttivät lyhyen kyselyn paperiversiona (Liite5). Kysymykset olivat osittain strukturoituja vaihtoehtoisia kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Niihin he saivat anonyymisti kommentoida esiin nousseita ajatuksia. Vastaaminen oli vapaaehtoista, mutta minulle palautettiin kuitenkin kaikki 12 lomaketta. Näin paikanpäällä tehty tiedonkeruu on varmin tapa saada kaikilta tutkimukseen osallistujilta vastaus.

6.1.3 Strukturoitu kyselylomake opettajille

Samaisella koululla pidin portaalista lyhyen informaatiotilaisuuden opettajille. Esittelin portaalin pääpiirteittäin heille sekä kerroin vähän taustoja. Lopuksi jaoin heille strukturoidun kyselylomakkeen (Liite6), jonka pyysin palauttamaan saman viikon loppuun mennessä. Lomakkeen täyttö edellytti heiltä siis itsenäistä tutustumista verkkosivustoon. Tämä tietenkin karsii muutamia vastaajia, sillä aikaa ja kiinnostusta ei välttämättä löydy tällaisen tehtävän tekemiseen. Kyselyyn vastasi kuitenkin seitsemän opettajaa yhdestätoista. Kysymykset olivat osittain samoja kuin oppilaiden versiossa. Myös tässä lomakkeessa oli avoin kysymys, johon sai vapaasti kirjoittaa suoranaisia kehittämissuhteita.

7. Aineiston analyysi

Luonteeltaan laadullisen aineiston analyysivaiheessa on eroteltava tutkimusongelmien kannalta olennainen tieto. Vasta siitä saadusta tiedosta voidaan tehdä tulkintoja. Tutkimusaineistoon on syytä tutustua perin pohjin lukemalla sitä läpi useaan otteeseen. Aineisto tulisi tuntea hyvin. Analyysin keinoin aineistoa pyritään selkiyttämään ja tuomaan esiin vastauksia. (Eskola & Suoranta 1998, 138, 151–152.) Analyysitavan pohtiminen oli minulle vaikeaa, sillä tutkimuksessani on käytetty monenlaisia tutkimusentekotapoja. Hirsjärvi (2004) kuitenkin painottaa, että tutkijan olisi syytä valita sellainen analyysitapa, joka parhaiten tuo vastauksen ongelmaan ja tutkimustehtävään. (Hirsjärvi, ym. 2004, 219). Näin ollen katsoin teemoittelun olevan paras tapa analysoida aineistoani. Teemojen alle pystyin myös liittämään niiden muutaman kysymyksen tulokset, jotka analysoin SPSS-ohjelmalla. Lisäksi teemoittelu olisi tarpeeksi yksinkertainen tapa tuomaan esiin vastaukset selkeästi ja johdonmukaisesti, sillä tämän tutkimuksen vastauksia tullaan varmasti hyödyntämään tulevaisuudessa portaalin kehittämistä ajatellen, sekä mahdollisesti muiden maakuntien vastaavien projektien tekemisessä.

8.1 Avoimien kyselylomakkeiden analysointi

Kyselyyn vastasi seitsemän miestä ja kolme naista. Iältään he olivat 25–58-vuotiaita. Vastaajat edustivat siis hyvin työssäkäyvää ikäluokkaa sekä molempia sukupuolia. Suuri miesten vastaajamäärä liittyy projektin luonteeseen ja aiheeseen.

Käsittelin saamani avoimen kyselyn vastaukset teemoittelemalla. Luin vastaukset huolellisesti moneen kertaan. Yhdistin vastaukset kysymysten mukaan samaksi tekstiksi ja nostin sieltä esiin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Poimin olennaisia teemoja, joilla oli merkitystä asettamieni tutkimusongelmien kannalta (Eskola & Suoranta 1998, 51). Yhdistin vielä vastaukset teemoittain oman otsikkonsa alle. Näin lukemastani aineistosta muodostui neljä merkityksellistä teemaa:

1. Portaalin merkityksellisyys ja käytettävyys
2. Portaali ja mediakasvatus
3. Portaali ja kulttuuri-identiteetti
4. Portaalin tulevaisuudennäkymät ja kehittäminen

8. Tutkimustulokset

Seuraavaksi esittelen tutkimustulokset muodostamieni teemojen avulla. Tarkastelen niitä teoriaan kytkeytyen sekä osittain aikaisempien tutkimustulosten valossa. Olen yhdistänyt oppilaiden vastaukset sekä portaalin tekijöiden vastaukset näiden teemojen alle. Vastauksista otettujen kurssiivissa olevien lainausten kohdalle en ole merkinnyt sitä, kuka vastaaja on kyseessä. Harkitsin aluksi, että merkitsisin lainausten kohdalle vastaajan sukupuolen ja iän, mutta katson sen olevan epäoleellista tulosten esittämisen kannalta. Lisäksi katsoin sen rikkovan vastaajien anonymiteettiä, sillä aineisto on kokonaisuudessaan pieni, joten vastaajien tunnistaminen jo pelkästään näiden perusteella olisi mahdollista.

8.1 Portaalin merkityksellisyys ja käytettävyys

Projektiin osallistuneiden henkilöiden vastauksista tuli kaikista ilmi se, että he ovat perehtyneet asiaansa. Tämän huomasi siitä, että vastaukset olivat hyvin johdonmukaisia ja samansuuntaisia. Lisäksi kaikki olivat kirjoittaneet vastaukset useammalla kuin yhdellä sanalla. Tämä puolestaan kertoo mielestäni siitä, että portaalilla on ollut heille merkityksellinen ja hankkeen lopputulos vaikuttava. Yhtenäisen linjan voisi kiteyttää seuraaviin lainauksiin portaalin tarkoituksesta sekä tavoitteiden toteutumisesta.

”Tavoitteena oli tehdä Pirkanmaan tutustuminen mahdollisimman helpoksi eri oppiaineiden tunneilla.”

”Sivustoilla on ollut laskurin perustamisen jälkeen tähän mennessä jo yli 3000 kävijää.”

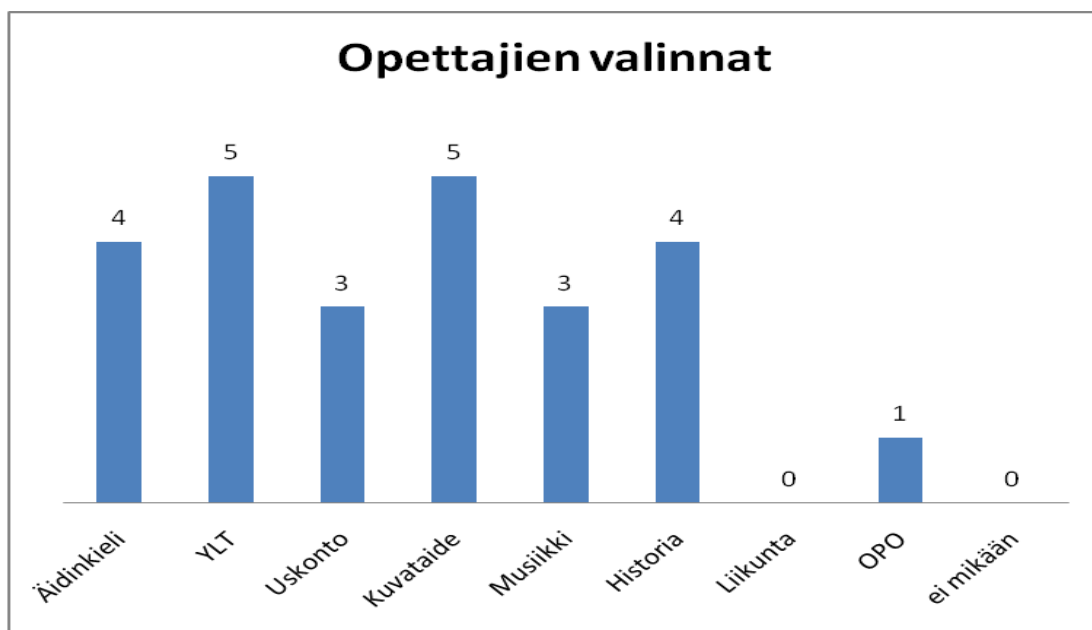
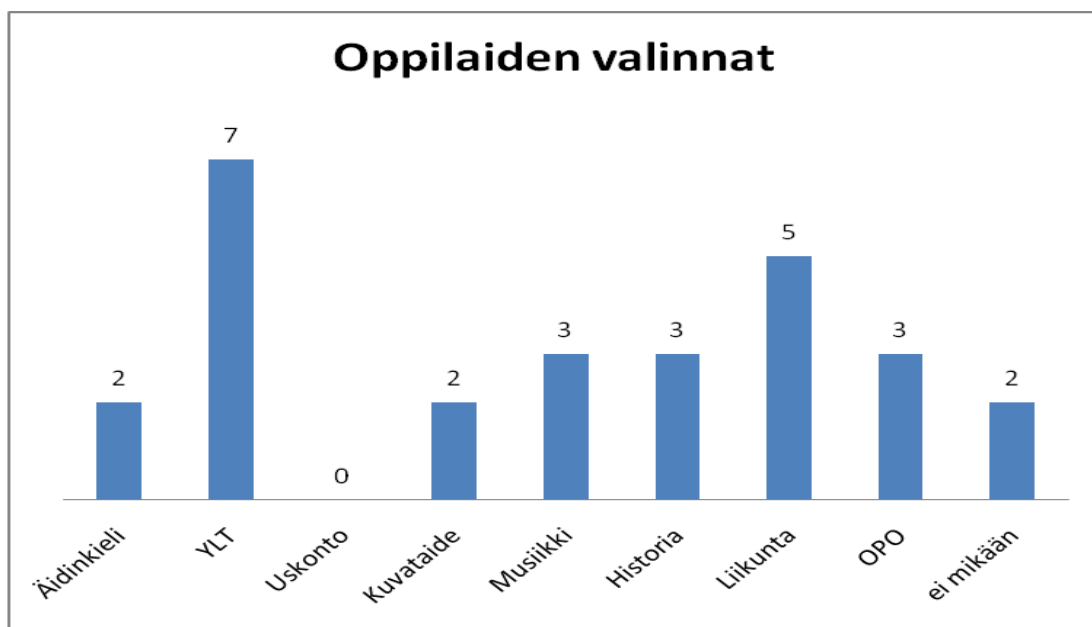
”Aina kun tarvitaan tietoa Pirkanmaasta, niitä haetaan tunneillani portaalista.”

Koululaisten vastauksista kävi ilmi yleinen kiinnostuneisuus ja hämmästyminen siitä, miten paljon portaalista voi löytää tietoa ja kuinka monipuolista se loppujen lopuksi on. Lisäksi monet kiittelivät sivuston helppoa käytettävyyttä ja sitä, että se on tehty sellaiseen muotoon, että aineisto on saatu nuorille kiinnostavaksi. Vastauksissa annettiin myös ymmärtää, että sivustoon tullaan jatkossa tutustumaan paremmin omalla ajalla.

”Minähän en juuri mitään Pirkanmaasta tiedä, mutta eiköhän pirkanmaalaisuudesta tossa ihan hyvin kerrota ja opinpahan tietämään jos luen noita sivuja.”

” Itse aion tutustua sivustoon paremmin.”

Oppilailta kysyttiin myös, minkä aineen tunneilla he itse käyttäisivät sivustoa. Useissa vastauksissa oli nostettu esiin reaaliaineet: ympäristö ja luonnontieto, historia ja yhteiskuntaoppi sekä opinto-ohjaus. Ympäristö- ja luonnontieto oli mainittu jopa seitsemässä lomakkeessa. Seuraavassa kuvaajassa voidaan nähdä oppilaiden ja opettajien valinnat lukumäärittäin. Opettajien valinnat jakautuivat tasaisemmin eri oppiaineiden välillä. Oppilaanohjaus ja liikunta saivat vähiten kannatusta. Oppilaat puolestaan olisivat kiinnostuneita taas juuri niissä aineissa Pirkanmaa -portaalilla käyttämään.

SPSS:llä tehdyn frekvenssianalyysin perusteella näkee hyvin kuinka sekä opettajat että oppilaat olivat portaalin hyödyllisyydestä jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Huomattavaa on myös se, ettei kukaan kohdejoukosta vastannut kielteisesti.

hyödyllisyys

Oppilaat		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	jokseenkin samaa mieltä	6	50,0	50,0	50,0
	täysin samaa mieltä	6	50,0	50,0	100,0
	Total	12	100,0	100,0	

hyödyllisyys

Opettajat		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	en osaa sanoa	1	14,3	14,3	14,3
	jokseenkin samaa mieltä	1	14,3	14,3	28,6
	täysin samaa mieltä	5	71,4	71,4	100,0
	Total	7	100,0	100,0	

8.2 Portaali ja mediakasvatus

Portaalin tekijöiden omat henkilökohtaiset mielipiteet mediakasvatuksen luonteesta ja määritelmästä eivät juuri eronneet toisistaan. Kaikki määrittivät mediakasvatuksen jokseenkin seuraavalla tavalla:

”Mediakasvatus on viestintä- ja informaatioteknologiakasvatusta, johon kuuluu käytettävien välineiden käytön opetteleminen, aineiston analysointi ja arvioiminen sekä omien mediataitojen tuottaminen.”

Pohjola ja Johnson (2009) ovat tutkineet lasten media-arkea nykyään ja sen tuleamista kouluun. Tuloksissa oli nähtävissä kahdenlaisia viestejä: toisaalta oltiin huolissaan kouluihin tulvivasta

mediasta ja sen pelättiin luovan kiirettä ja stressiä koulupäivään. Toisaalta esille tuli myös se, että mediakulttuuri on tullut jäädäkseen ja koulun on mukauduttava siihen, halusi se tai ei. Jos mediakulttuuri otettaisiin mukaan dialogisin keinoin, sen voitaisiin ajatella keventävän raskasta opetusta ja luokkahuonetilanteita (Pohjola & Johnson 2009, 101). Portaalin näkökulmasta tähän on mitä loistavin keino saada lisää mielenkiintoa omaa maakuntaa kohtaan, kun tiedon voi löytää verkosta hausalla tavalla. Portaalin monipuolinen käyttö muussakin kuin tiedonhankintamenetelmänä vaatii hieman perehtymistä. Lopputulos voi kuitenkin olla palkitseva.

Portaalin funktio mediakasvatukseen liittyen koettiin lähinnä tiedonhankinnan ja tuottamisen tasolla. Oman materiaalin tuottaminen portaaliin oli yksi suurimmista kehitysehdotuksista ja monet vastaajista olisivat halukkaita sitä tekemään. Kaikkien vastaajien mielestä portaalia voi käyttää mediakasvatuksen kaikkien osa-alueiden välineenä. Lisäksi sen sisällöt koettiin luotettavina ja huolettomina käyttää, juuri sen vuoksi, että materiaali on valmistettu opetusalan ammattilaisten toimesta.

” Ohjaa käyttämään sähköistä mediaa opiskelussa ja esittelee linkkien kautta erilaisia lähteitä.”

” Sen avulla voidaan kasvattaa oikeanlaiseen internetin käyttämiseen, erityisesti tietojen etsimiseen, On tärkeää, että jo pienetkin oppilaat ymmärtävät, että Internetistä löytyy tietoa kaikenlaisista asioista. Usein korostetaan mediakriittisyyttä ja hyvä niin, mutta nähdäkseni on tärkeitä, että lapset oppivat etsimään tietoa ja myös luottamaan siihen. Pirkanmaa - portaalin tiedot ovat sentään suht. luotettavia.”

Mitä oppimiseen tulee, uskoisin, että esimerkiksi yhteisesti verkkoon tuotetun materiaalin tekeminen tavallisen yksilöllisen luokkahuonetyöskentelyn sijaan olisi kaikille mielenkiintoista ja antoisaa puuhaa. Lisäksi tiedollinen oppiminen tapahtuisi siinä sivussa, eikä kirjoista pänttäämällä. Samansuuntaisia tuloksia saatiin myös silloin, kun tutkittiin kouluetnografian keinoin mitä kolmen erilaisen luokkahuoneen sisällä opittiin informaatiomielessä. Luokassa, jossa mediakulttuuri oli osa arkipäivää, lapset oppivat yhteistoiminnallisuutta, toisten huomioonottamista, ja ryhmätyöskentelyä. Luokassa vallitsi myönteinen ilmapiiri mediakulttuuriin nähden (Pohjola & Johnson 2009, 89–90.)

Sekä sosiologian että psykologia tieteenaloilla on osoitettu, että lapset oppivat parhaimmin asioita, joista he ovat motivoituneita ja nauttivat (Zimmerman & Schunk 2001, 76). Pohjolan ja Johnsonin (2009) tutkimuksen mukaan mediasidonnainen ympäristö on sellainen, jossa aikuisia on vähän.

Aikuiset toimivat rajoittajina ja valvojina, mutta varsinainen oppiminen tapahtuu ilman aikuista. Jos lapsille antaa tehtäväksi esimerkiksi tuottaa oma juttu portaalin sivuille, niin ajatus siitä, että se näkyy kaikille käyttäjille, on varmasti jo sinänsä hyvin motivoiva. Tämä myös johtaa siihen, että tuotetusta materiaalista halutaan tehdä mahdollisimman hyvä. Myös oppilaat toivat esille vastauksissaan tämän.

”Pidin portaalin ideasta ja siitä, että siellä on oppilaiden tekosia.”

”Minusta oli todella hyvä, että sivuilla oli oppilaiden tekosia ja laulua.”

Frekvenssianalyysin perusteella voidaan sanoa, että opettajat olivat joko jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että portaali voidaan nähdä osana mediakasvatusta. Yksi vastaajista ei osannut sanoa onko portaalilla mediakasvatuksellista roolia.

mediakasvatus

Opettajat	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid en osaa sanoa	1	14,3	14,3	14,3
jokseenkin samaa mieltä	3	42,9	42,9	57,1
täysin samaa mieltä	3	42,9	42,9	100,0
Total	7	100,0	100,0	

8.3 Portaali ja kulttuuri-identiteetti

Koulua on kautta aikojen pidetty yhtenä välineenä kulttuurin säilyttämisessä sekä tietojen, taitojen ja asenteiden välittäjänä jälkipolville. Yhteiskunnan ja kulttuurin muutos koulun ympärillä pakottaa koulua kuitenkin pohtimaan sisäisesti koulutuksen asemaa ja tehtäviä suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Etenkin mediakulttuuri uudistuu hyvin nopeasti, ja koulun on vaikea pysyä perässä. Tosiasia on se, että lapset oppivat järjestetyn koulutuksen ohi esimerkiksi tietokonepelien maailmasta. (Suoranta ym. 2001, 120.)

1990-luvun lopulla tehdyn seurantatutkimuksen mukaan nuorien maailmankuvat muodostuivat monikerroksisiksi, sisällöltään muuttuviksi ja pirstaleisiksi (Helve 2008, 280). Osaltaan tietokonepelit sekoittavat tätä maailmankuvaa. Pysyvänä yhteisönä koulun tehtävänä on vahvistaa

lapsen identiteettiä ja luoda pohjaa sen rakentamiselle. Vahvistamalla lapsen tietämystä omasta kotiseudustaan ja asioista, joita siellä arvostetaan ja pidetään tärkeänä, auttavat lasta muodostamaan maailmankuvaansa.

”...Että tajuaa kuuluvansa Suomessa johonkin maakuntaan ja siellä sijaitsevaan kuntaan. Voi olla ylpeä omasta kunnastaan ja maakunnastaan luomalla itse jotakin esim. portaaliin.”

” Portaalisivut tukevat hyvinkin lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymistä eli tässä tapauksessa juurruttavat pirkanmaalaisuutta ja myös suomalaisuutta lapsiin.”

” Niiden käyttö ohjaa mielestäni ajattelemaan ja kokemaan asioita pirkanmaalaisesta näkökulmasta.”

Oppilaiden vastauksista kävi ilmi se, että tietoa omasta kotiseudusta kaivataan paljon. Jotkut myönsivät reilusti, etteivät tiedä juuri mitään Pirkanmaasta. Näiden vastausten perusteella voidaan sanoa, että kotiseutuoppiaineisto, ainakin Pirkanmaalla, on tarpeellinen.

”...vaikken paljoa Pirkanmaasta tiedä.”

”Minähän en juuri mitään Pirkanmaasta tiedä, ...”

”.... Tietoa oli paljon ja tieto oli minulle uutta ja hyödyllistä.”

Alla olevasta taulukosta voidaan nähdä, että vastanneiden opettajien mukaan Pirkanmaa-portaalilla on tai voi olla merkitystä lasten kulttuuri-identiteetin kehittymiseen.

kulttuuri-identiteetti

Opettajat	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid en osaa sanoa	1	14,3	14,3	14,3
jokseenkin samaa mieltä	2	28,6	28,6	42,9
täysin samaa mieltä	4	57,1	57,1	100,0
Total	7	100,0	100,0	

8.4 Portaalin tulevaisuudennäkymät ja kehittäminen

Portaalia on esitelty muun muassa seminaareissa ja koulutuspäivillä, siitä on tiedotettu internet-sivuilla ja maakunnan tiedotuslehdissä. Pelkona oli useimmissa portaalin tekijöiden vastauksissa, että kuinka portaali säilyy opettajien muistissa ja unohtuuko se muutaman vuoden päästä. Lisäksi oltiin sitä mieltä, että koko maakunnassa, kuntien tasolla tiedottaminen on valitettavasti jäänyt puutteelliseksi. Tiedottamista varmasti hankaloitti myös se, että jokaisesta maakunnan kunnasta ei ollut edustajistoa hankkeen projekti- tai ohjausryhmässä. Näin ollen kaikki kunnat eivät tunteneet materiaalia omakseen.

”Portaalista jaettiin sitä rakennettaessa ja heti sen ilmestyttyä riittävästi tietoa, mutta nyt se näyttää jäävän tyypilliseksi projektiksi.”

Kehittämisehdotuksia tuli laidasta laitaan. Opettajien ja portaalin tekijöiden mukaan yhtä mieltä oltiin siitä, että mahdollisuus oman materiaalin tuottamiseen sivustolle tulisi säilyttää ja sitä kehittää, koska siten siitä saadaan oppilaille kiinnostava ja konkreettinen työväline. Ehdotettiin myös työryhmää, joka vastaisi portaalin ylläpidosta ja päivittämisestä. Päivittäminen oli muutenkin avainsana kaikissa vastauksissa. Lisäksi toivottiin jonkinlaista linkkiä, josta löytyisi ajankohtaisia lehtijuttuja eri aiheista. Edelleen toivottiin valmiita ideoita projektien tekemiseen yhdessä oppilaiden kanssa.

”On kehitettävä lisää konkreettisia työskentelytapoja ja tuotoksia, joiden tekemiseen portaalia käytetään apuna.”

”Oppilaiden tuottamaa materiaalia olisi hyvä saada liitettyä aineistoon lisää jatkossa.”

”Portaalia täytyy päivittää ja olisi hyvä saada sinne entistä enemmän tehtäviä oppilaille.”

”Päivittämistä tulisi jatkaa ja Pirkanmaan Liiton kannattaisi ehkä miettiä jotain työryhmää, joka toimisi ohjausryhmänä.”

Oppilaiden näkökulmasta konkreettisia kehittämisehdotuksia tuli myös jonkin verran ihan ulkoasusta lähtien. Sivuston värityksestä oltiin kahta mieltä; toisaalta arvosteltiin sen sekavuutta ja värien yhteensopimattomuutta ja toisaalta kiiteltiin sen huomiota herättävää ja mielenkiintoista

ulkoasua. Projektiryhmä halusi tehdä portaalista lapsenomaisen ja helpon käyttää. Näiden kommenttien valossa voidaan päätyä lopputulokseen – ”kauneus on katsojan silmässä”.

”Sivuista voisi tehdä ns. ammattimaisemman oloisen”. ”Sivusto on helppokäyttöinen. Tietoa on tarpeeksi, varsinkin kun voi saada lisätietoa linkkiä painamalla. Etusivu on hieno.”

”Mielestäni sivu on selkeä käyttää, mutta liian tylsä ulkoasu, paitsi että etusivu on hieno. Eli joku värikkäämpi tausta ja joidenkin nappuloiden tekstit ovat liian haaleita.”

”Sivut ovat mielestäni yksinkertaiset ja helppokäyttöiset.”

Se, mitä oppilaat olisivat kipeästi kaivanneet, oli hakumahdollisuutta sivuilta. Pirkanmaa-portaalin työstämisvaiheessa tehtiin tietoinen ratkaisu portaalin sisäisen hakukoneen tekemättä jättämisestä. Sisäinen hakukone olisi ollut hyvin työläs tehdä, sillä kaikki portaalin sisäinen tieto olisi tullut koodata omaan hakukoneeseensa. Yleisen hakukoneen liittäminen taas olisi vienyt ulos portaalista. Hakukoneettomuus aiheuttaa myös sen, että oppilaat huomaamattaan tutkivat sivuja ja oppivat passiivisesti.

”Hakupalkkia ei löydy, siis sitä mihin kirjoitetaan hakusana. Se helpottaisi entisestään tietojen löytämistä.”

”Joku hakupalkki voisi olla käytännöllinen.”

”Etusivulle vois lisätä semmoisen haku-jutun”

kehittäminen

Opettajat		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	en osaa sanoa	1	14,3	14,3	14,3
	jokseenkin samaa mieltä	3	42,9	42,9	57,1
	täysin samaa mieltä	3	42,9	42,9	100,0
	Total	7	100,0	100,0	

Kuten yllä olevasta taulukosta voidaan nähdä, vastanneiden opettajien mukaan kehittäminen koettiin tärkeäksi.

kehittäminen

Oppilaat	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid täysin eri mieltä	2	16,7	16,7	16,7
jokseenkin eri mieltä	1	8,3	8,3	25,0
jokseenkin samaa mieltä	5	41,7	41,7	66,7
täysin samaa mieltä	4	33,3	33,3	100,0
Total	12	100,0	100,0	

Oppilaissa suurin osa oli kehittämisen kannalla, mutta osa piti portaalia jo tällaisenaan hyvänä ja oli tyytyväinen tähän mennessä tuotettuun aineistoon.

”E, se on jo superhyvä.”

9. Luotettavuus ja eettisyys

Tätä tutkimusta tehtäessä olen tutkijana ollut keskeinen tutkimusväline, jolloin pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse. Tällöin tarkastellaan luotettavuutta arvioitaessa koko tutkimusprosessia. Tutkimuksen tarkka kuvaus ja tulosten saamiseen johtavien tapahtumaketjujen selkeä esittäminen liittyvät tutkimuksen luotettavuuteen ja pätevyYTEEN. Lisäksi tulee yksityiskohtaisesti kuvata aineiston hankkimiseen liittyvät asiat, jotta lukija pystyy arvioimaan mahdolliset olosuhteiden vaikutukset tuloksiin. Luotettavuutta tarkasteltaessa voidaan ottaa myös näkökulmiksi esimerkiksi uskottavuus, siirrettävyys ja varmuus (Eskola & Suoranta 1996, 165–167.)

Uskottavuutta arvioitaessa voidaan ottaa esiin esimerkiksi se, että Pirkanmaa-portaali löytyy Internetistä ja on siten kaikkien saatavilla ja tarkastettavissa. Olen ottanut suoria lainauksia aineistosta rikastuttamaan tulosten selostamista ja verkosta voi helposti tarkistaa tutkittavien vastauksien todenperäisyyden. Lainaukset olen kirjoittanut sanatarkasti. Olen lisäksi myös pyrkinyt kuvaamaan tutkielmani etenemistä mahdollisimman tarkasti ja esitellyt tulokset seikkaperäisesti. Tällöin lukijalle jää mahdollisuus itse pohtia, kuinka hyvin tuloksia voisi soveltaa muissa konteksteissa. Tämä tarkoittaa tutkimuksessa siirrettävyyttä. (Tynjälä 1991, 390.) Vastaavanlaisesta hankkeesta on oltu kiinnostuneita myös muissa maakunnissa, joten uskoisin, että tutkimustuloksistani olisi hyötyä heidän prosesseissaan. Niiden ja Internetiin luodun verkko-oppimateriaalin tarkastelun avulla voidaan suoraan valmistaa vastaavanlaista materiaalia helposti jokaiseen maakuntaan Suomessa. Varmuus ja vahvistettavuus pohjautuvat muun muassa tutkimuksen objektiivisuuden vaatimukseen. Objektiivisuuden kriteeri ei voi kaikilta osin täytyä, sillä olen ollut itse osana tutkimusta luodessani tutkittavaa materiaalia. (Alasuutari 1994, 42–45)

Tämän tutkielman eettisyyttä arvioitaessa keskeisintä lienee vastaajien anonymiteetin suojaaminen. Lupaus vastaajille anonymina pysymisestä tulee säilyttää. Olenkin siksi tuloksia esitellessä jättänyt mainitsematta vastaajien ikää tai sukupuolta saati sitten oppilaiden kohdalla edes heidän luokkastettaan. Lisäksi oppilaiden vanhemmilta on hankittu tutkimukseen osallistumiseen oikeuttava lupa. Ennen aineistonkeruuta olen myös tarkasti kertonut, mitä varten tulosten vastauksia käyttämään. Lisäksi vastaajilla on ollut mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta, joten kenenkään ei ollut pakko palauttaa vastauslomaketta.

10. Pohdinta ja jatkotutkimusaiheet

Projektin tarkoituksena oli tuottaa kotiseutuoppiin opetusmateriaalia ja siinä onnistuttiin yli odotusten. Toisena tarkoituksena oli saada laadukkaan ja helposti löytyvän materiaalin kautta oppilaat kiinnostuneeksi omasta maakunnastaan. Siitä, kuinka paljon kiinnostus on lisääntynyt, emme ole vastausta saaneet, mutta kuten jo aiemmin mainitsin, ihmiset ovat ainakin käyneet tutustumassa Pirkanmaa-portaaliin. Kolmas tarkoitus oli saada enemmän kotiseutuoppia opetussuunnitelmaan. Tämäkin vastaus on vielä jonkun aikaa pimennossa, mutta tiet on avattu. Opetussuunnitelman ja myös oppikirjojen tekijöille on nyt annettu paljon erilaisia esimerkkejä, millä tavoin maakuntaa voisi ottaa enemmän käyttöön opetuksessa. Toimisiko se, jos olisi esimerkiksi maantiedossa yhteinen tekstikirja ja maakuntakohtainen työkirja? Ainakin nyt verkosta voi löytää yhden sivun alta runsaasti materiaalia Pirkanmaan maakunnasta.

Tutkimustulosteni mukaan Pirkanmaa - portaali on otettu hyvin vastaan ja siitä ollaan aidosti kiinnostuneita. Tulevaisuudessa painetut oppikirjat tulevat varmasti jossain vaiheessa olemaan historiaa, joten portaali on tässä asiassa eräänlainen suunnannäyttävä. Siksi projektiryhmän valinta laittaa aineisto sähköiseen muotoon on mielestäni ollut oikea. Tämä muoto myös tukee mediakasvatuksen puolta, sillä sen avulla opettajat voivat ohjata oppilaitaan turvalliseen ja järkevään median käyttöön.

Kyselyyn vastanneet oppilaat olivat sitä mieltä, että Pirkanmaa maakuntana tuntui vieraalta ja tätä taustaa vastaan olisi mielenkiintoista saada selville myös se, miten Pirkanmaa-portaali vaikuttaa oppilaiden tietoisuuteen omasta maakunnastaan. Tämä kysymys kuitenkin taitaa olla ajankohtaista vasta useiden vuosien kuluttua, jolloin materiaali on ehtinyt olla ihmisten saatavilla riittävän kauan. Uskon kuitenkin siihen, että kun asioita käydään koulumaailmassa riittävän monta kertaa läpi eri luokka-asteilla, ymmärrys ja tietotaso kasvavat. Nämä lisäävät mielenkiintoa, joka ainakin omien kokemuksieni pohjalta, niin oppilaana kuin opettajana, lisää oppimis- ja opiskeluhalukkuutta. Vielä kun opetuksessa käytetään oppilaille mielekkäitä tapoja, näen Pirkanmaa-portaalin yhtenä tulevaisuuden kotiseutuopin oppimiskanavana.

Projektiryhmän huolen aiheena on tulosteni perusteella se, että löytävätkö ihmiset vielä muutamien vuosien päästä sivustomme. Ainakin tällä hetkellä kävijämäärä kasvaa koko ajan – tosin melko hitaasti. Tämä herättää kysymyksen, kuinka portaalia tulisi markkinoida, jotta siitä saataisiin

oppikirjoihin rinnastettava oppimateriaali ja toisaalta, onko portaalin sisältämä tieto itsessään tarpeeksi laadukasta.

Voidaanko sitten portaalin avulla tukea lapsen identiteetin kehittymistä? Lapsen kehitykselle on tärkeää saada kiinnekohtia ja pysyviä ”maamerkkejä”, joiden avulla on helpompi kehittää omaa ajatusmaailmaa ja identiteettiä. Tähän Pirkanmaa-portaali luo mahdollisuuden, sillä sen avulla lapset voivat turvallisesti tutustua omaan kotiseutuun ja omiin juuriin, tässä yhä pirstaleisemmassa maailmassa. Myös tutkimuskysymyksiini vastanneet aikuiset olivat sitä mieltä, että portaalin kautta voidaan tukea lapsen identiteetin kehittymistä.

Mediakasvatuksen ja identiteetin kehityksen kannalta olisi tärkeää saada muitakin tutkimustuloksia, joissa olisi suuremmat tutkimusjoukot ja laajemmat tutkimusalueet. Näiden valossa portaalin merkittävyyttä ja sen kehityssuuntia voisi tarkastella paremmin. Omassa tutkimuksessani tein tietoisien päätösten jättäessäni tutkimusjoukon verrattain pieneksi. Päätin tutkia useampia erilaisia yksiköitä, jotta saisin mahdollisimman kattavan kuvan eri tahoilta Pirkanmaa-portaalin kehittämistä silmällä pitäen.

Miten portaali tulee ajan kuluessa kehittymään vai jääkö se tämän hetkisellet tasolleen? Suunta on eteenpäin ja paljon on tapahtunut portaalin julkistamisen jälkeen. Sain hiljattain sähköpostiviestin Markku Sinisalolta, jossa kysyttiin halukkuuttani lähteä Pirkanmaa-portaalin jatkohankkeeseen mukaan. Uuden hankkeen aikataulu ja kiintopisteet ovat vielä selvittämättä, mutta luulen, että tarkoituksena on laajentaa oppiaineiden sisällä olevia teemoja, varsinkin niiden, joiden sisältö on vielä kovin vähäinen. Uskoisin myös, että muita kehityksen kohteita ovat vanhojen sivujen ja linkkien päivittäminen, sekä uusien interaktiivisten tehtävien luominen. Tulosteni mukaan portaalin aineistoa käytettäisiin enemmän reaalioppiaineissa kun taito- ja taideaineissa. Tämä saattaa osaltaan johtua siitä, että portaalin reaaliaineiden kokonaisuudet ovat valmiimpia kuin taito- ja taideaineissa.

Ehkä suurin ja mielenkiintoisin kysymys kohdistuu opetussuunnitelmaan; voiko portaalilla olla vaikutusta Pirkanmaan kuntien omiin opetussuunnitelmiin tai jopa valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan? Koko projektin lähtökohtahan oli tuoda Pirkanmaan alueen kotiseutuoppi osaksi opetussuunnitelmaa. Miten tässä tullaan onnistumaan? Tarkoitin tällä sitä, että onko oppiaineiden teemoja ja sisältöjä muokattu sellaisiksi, että niitä voisi opettaa kotiseutulähtöisemmin. Tällaisen tutkimuksen tekeminen edellyttäisi opetussuunnitelman analysointia portaalin tekovaiheessa ja sitten kun sitä seuraavan kerran muutetaan. Toinen tähän

liittyvä jatkotutkimusaihe voisi olla sellainen, että nousevatko oppilaiden arvosanat esimerkiksi reaaliaineissa, jos he ovat käyttäneet Pirkanmaa-portaalia oppikirjojen ohella. Toisin sanoen, onko portaalin käyttö laajentanut heidän tietotasoaan vaikkapa maantiedon tai historian osalta, kun asioita käsitellään oppilaille tutuista ja konkreettisista lähtökohdista käsin.

Pirkanmaa-portaalissa on paljon positiivista ja sen tarkoitus on hyvä. Paikalleen ei voi kuitenkaan jäädä ja tällä hetkellä on mielestäni tärkeää etsiä ja huomata puutteita, sekä kehittää ja korjata sivustoa kohdeyleisölleen sopivammaksi. Alati kehittyvässä yhteiskunnassa on pysyttävä ajankohtaisena ja luotettavana sivustona ja näiden muokkausten pohjalta portaalille tulisi jälleen lisää ikää, mitä se tarvitsee pinnalla pysyäkseen ja tullakseen vakavasti huomioitavaksi sivustoksi ja suunnannäyttäjäksi silloin kun uutta opetussuunnitelmaa työstetään ihan toden teolla.

11. Lähteet

- Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2000. Kasvatussosiologia. Helsinki: WSOY
- Dunn, R., 1990. Understanding the Dunn and Dunn learning styles model and the need for individual diagnosis and prescription. 223–247. Teoksessa: Reading & Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Hall, S. 1998. Identity.
- Heikkilä, T. 1998. Tilastollinen tutkimus. Edita Publishing Oy. 4.painos.
- Helve H. 2008 teoksessa Lahikainen, A., Punamäki, R-L. & Tamminen T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Vantaa: WSOY.Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10p., osin uud. laitos. Jyväskylä: Gummerus.
- Iivonen P., 1997. Kulttuurien kohtaaminen – uskonto, identiteetti ja kulttuuri. Teoksessa maahanmuuttajalapsen kulttuurien risteyksessä. Helsinki: Yhteiset Lapsemme ry, 28–29.
- Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava
- Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.
- Kotilainen, S. 1999. Mediakasvatuksen monet määritelmät. Teoksessa S. Kotilainen, M. Hankala, U. Kivikuru (toim.) Mediakasvatus, Helsinki: Edita, 31–42
- Kupiainen Reijo 2005. Mediakasvatuksen eetos, fenomenologinen tutkimus mediakasvatuksen etiikasta. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino
- Lahikainen, A. Hietala, P. Inkinen T. Kangassalo, M. Kivimäki, R. & Mäyrä, F. (toim.) 2005. Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Tampere: Tammer-Paino
- Launonen, L. & Pulkkinen, L. 2004. Koulu kasvuyhteisönä. Teoksessa Launonen, P. & Pulkkinen, L. (toim.) Koulu kasvuyhteisönä. Jyväskylä: PS-kustannus. Opetus 2000. 13–78.
- Lehto, S., Lehto S. & Vaara-Sjöblom, E. 2005. Verkko-opetuksen laadun kehittäminen: viiden periaatteen malli. Teoksessa Luoto I. & Leppisaari I. (toim.) 2005. Kasvamassa verkko-opettajuuteen. Chydenius-instituutti. Selosteita ja katsauksia nro 47. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sarja B: Ajankohtaista – Aktuellt. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. 37–53.
- Lempäälän kuntakohtainen opetussuunnitelma Esi–9, 2005. Sivistyslautakunta.
- Miettinen, S. 1996. Kulttuurin merkityksestä lapsen ja nuoren elämässä. Maahanmuuttajalapsen kulttuurien risteyksessä. Yhteiset lapsemme ry:n julkaisu 9

Mikkola P. & Heino L. 1997. Maahanmuuttajalasten sopeutuminen peruskouluun. Turku: Painosalama.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus.

Pohjola K. & Johnson E., 2009. Lasten mediakulttuuri ja koulu vuoropuheluun. Jyväskylän yliopisto ja koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopistopaino.

Ropo, E. 2009. Identiteetin kehittäminen opetussuunnitelman lähtökohtana. Teoksessa Rubensteiner, P.-M. & Ropo, E. (toim.) European Dimension in Education and Teaching. Volume 2. Identity and Valuea in Education. Djurcic, Schondorf: Schneider Verlag Hohengerhen.

Suoranta, J. Lehtimäki, H. & Hakulinen, S. 2001. Lapset tietoyhteiskunnan toimijoina. Tietoyhteiskunnan tutkimuskeskuksen työraportteja. Tampereen yliopisto

Sintonen, S. 2001. Mediakasvatus ja sen musiikilliset mahdollisuudet. Helsinki: Sibelius Akatemia/Musiikkikasvatuksen osaston julkaisuja.

Talib, M. 1999. Toiseuden kohtaaminen koulussa. Helsinki: Hakapaino

Talib, M. Löfström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu. Avaimia opettajille. Vantaa: WSOY.

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 100–112.

Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2001). Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives (2nd ed.).

Kasvatustieteiden yksikön opinto-opas 2011–2012. www.uta.fi/opas/oppiaine 6.1.2012

Pirkanmaa-portaali. <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/> 6.1.2012

YK:n lapsen oikeuksien sopimus 1989, 13. artikla.

http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko 6.1.2012

12. Liitteet

LIITE 1

Pirkanmaan kotiseutuoppi osaksi koulujen

opetussuunnitelmaa

Nimi: _____ Kunta: _____

1) Miten Pirkanmaan maakunta on ollut esillä opetuksessa tällä hetkellä?

---

2) Millä tavalla voisit itse osallistua opetussuunnitelmahankkeen toteuttamiseen?

Laita rasti kaikkiin niihin kohtiin, joita voisit tehdä projektin edistymiseksi. Olisi hyvä, jos joka kunnasta löytyisi ainakin yksi jokaiseen omaa kuntaa koskevaan tehtävään.

* Voisin osallistua projektiryhmän kokouksiin, joissa arvioisin jo tuotettua materiaalia. _____

* Voisin muutoin omalla ajallani arvioida jo valmiiksi tuotettua materiaalia. _____

* Voisin ottaa digitaalikuvia oman kuntani nähtävyyksistä/ esiteltävistä kohteista projektimateriaaliksi. _____

* Voisin ottaa digitaalikuvia jonkun muun kunnan nähtävyyksistä/ esiteltävistä kohteista projektimateriaaliksi. _____

* Voisin kerätä tietoa ja muuta materiaalia oman kuntamme osalta. _____

* Voisin kerätä tietoa ja muuta materiaalia jostain muusta kunnasta. _____

* Voisin testata laadittavaa materiaalia omassa opetusryhmässäni tai omalla koulullani. _____

Muulla tavalla - millä?

---

3) Miten projektin kautta voitaisiin lisätä oppilaiden Pirkanmaan maakuntatietoutta?

a) Mistä asioista oppilaiden tulisi saada lisätietoa?

---

b) Millaista aineistoa tarvitsisit/ toivoisit kotiseutuopista oman opetuksesi tueksi?

---

c) Millaiset opetustavat soveltuvat mielestäsi parhaiten ko. aineiston opettamiseen eri vuosiluokilla?

---

d) Missä muodossa käytettävä materiaali toimisi parhaiten sinun opetuksessasi? (Ympäroi tai täydennä)

* Painettu erillinen vihko

* CD-levyllä toimitettava sähköinen materiaali

* Pirkanmaan liiton maakuntasivulta löytyvä materiaali

* Muu materiaali - mikä?

---

4) Tähän osioon voit vielä lisätä omia toivomuksiasi projektiryhmän työskentelystä:

LIITE 2

Hei!

Olen luokanopettajaopiskelija ja teen opinnäytetyötä Pirkanmaa-portaaliin liittyen. Olin itse mukana portaalin tekemisessä projektiassistenttina. Tarkoitukseni on tutkielmassani esitellä itse portaalia, tarkastella sen hyödyllisyyttä sekä sen kehittämismahdollisuuksia. Kerään osan aineistostani kyselylomakkeella. Tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja vastaukset kirjoitetaan nimettömästi. Olisin erittäin kiitollinen vastauksestasi. Vastaathan xx.xx.xxxx mennessä!

Vastaukset voit lähettää sähköpostilla osoitteeseen xxxxxxxxxxxxxxxx. Samasta osoitteesta saat tarvittaessa myös lisätietoja.

Portaalin löydät näppärästi tämän linkin kautta:

http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/sivu_1.htm

Kiitän osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin

Topi-Pekka Kuusjärvi

Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

opettajankoulutuslaitos

xxxxxxxxxxxxxxxxxx

puh. xxxxxx

LIITE 3

Sukupuoli _____

Ikä _____

Ammatti _____

Mitkä olivat mielestäsi portaalin tavoitteet? Ovatko ne toteutuneet?

Oletko käyttänyt portaalia työssäsi? Jos olet, niin miten ja kuinka usein?

Portaalin kohderyhmä. Onko portaalista kerrottu mielestäsi kohderyhmälle riittävästi ja tarpeeksi selvästi?

Millaisia odotuksia sinulla sivustosta oli?

Mitä mediakasvatus mielestäsi on?

Näetkö portaalin osana mediakasvatusta? Jos näet, niin miten?

Kuinka selittäisit käsitteen kulttuuri-identiteetti?

Voiko portaalisivut olla mielestäsi tukemassa lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymistä?

Portaalin kehittämisehdotukset?

Muita kommentteja.

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 4

Hyvät xx-luokkalaisten vanhemmat

Teen graduani nettiin luodun oppiaineiston, Pirkanmaa-portaalin, käytöstä ja mahdollisuuksista. Pirkanmaa-portaaliin on kerätty koulussa opetettavien oppiaineiden sisältöjä siten, että ne käytäisiin läpi ”pirkanmaalaisittain”. Tarkoituksena on siis opettaa huomaamatta kotiseutuoppia, ikään kuin tuoda opittavat asiat ja sisällöt lähelle oppilasta itseään. Olin itse projektiassistenttina sivujen luomisessa, joten voin hyvällä mielellä suositella sivustoja muillekin.

Nyt koululla käytämmekin oppilaiden kanssa yhden oppitunnin portaalin biologian ja maantiedon osioihin tutustuen. Tämän jälkeen kyselen oppilaita muutaman kysymyksen portaaliin liittyen. Vastaukset annetaan anonymyminä, vain siten, että luokkataso on nähtävillä. Mahdolliset kysymykset voi osoittaa alla olevien keinojen kautta allekirjoittaneelle.

Voitte itse käydä tutustumassa portaaliin osoitteessa: <http://www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa/>

Ystävällisin yhteistyöterveisin ja siunattua kevättä toivotellen,

Topi-Pekka

Kuusjärvi

sähköposti: xxxxxxxxxxxxxxx

LIITE 5

Sukupuoli

nainen _____ mies _____

1. Olin tietoinen portaalin olemassaolosta ennen koulutusta?

kyllä _____ en _____

2. Olin jo aiemmin, ennen koulutusta käyttänyt Pirkanmaa-portaalia.

kyllä _____ en _____

Jos vastasit kyllä, niin miten? _____

3. Uskon atk-taitojeni riittävän portaalin käyttöön?

kyllä _____ en _____

Jos vastasit en, niin miksi? _____

4. Mitä portaalin oppiainetta uskoisit käyttäväsi tai olet jo käyttänyt?

- a) äidinkieli
- b) ympäristö ja luonnontieto
- c) uskonto ja elämäkatsomustieto
- d) kuvaamataito
- e) musiikki
- f) historia ja yhteiskuntaoppi
- g) liikunta
- h) OPO
- i) en missään näistä.

5. Miten portaalia voisi kehittää?

---

6. Näkyykö pirkanmaalaisuus portaalissa tarpeeksi selvästi?

Rengasta sopivin vaihtoehto:

Portaali on mielestäni hyödyllinen?

1. Täysin erimieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. En osaa sanoa
4. Jokseenkin samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

Portaalia tulisi kehittää eteenpäin?

1. Täysin erimieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. En osaa sanoa
4. Jokseenkin samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

Muuta vapaata sanaa:

Kiitokset vastauksistasi!

LIITE 6

Taustatiedot:

Sukupuoli

nainen _____ mies _____

Ikä a) 25-30 b) 30-35 c) 35-40 d) 40-45 e) 45-50 f) 50-55 g) 55-60 h) 60-65

1. Olin tietoinen portaalin olemassaolosta ennen koulutusta?

kyllä _____ en _____

2. Olin jo aiemmin, ennen koulutusta käyttänyt Pirkanmaa-portaalia?

kyllä _____ en _____

Jos vastasit kyllä, niin miten? _____

3. Uskon atk-taitojeni riittävän portaalin käyttöön?

kyllä _____ en _____

Jos vastasit en, niin miksi? _____

4. Koulussani on riittävät mahdollisuudet käyttää portaalia oppitunnilla oppilaiden kanssa?

kyllä _____ ei _____

Ympyröi sopivimmat vaihtoehdot:

5. Mitä oppiainetta opettaessasi uskoisit käyttäväsi tai olet jo käyttänyt portaalia?

- a) äidinkieli
- b) ympäristö ja luonnontieto
- c) uskonto ja elämänkatsomustieto
- d) kuvaamataito

e) musiikki

f) historia ja yhteiskuntaoppi

g) liikunta

h) en missään näistä.

6. Miten portaalia voisi mielestäsi kehittää?

Rengasta sopivin vaihtoehto:

Portaali on mielestäni hyödyllinen?

1. Täysin erimieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. En osaa sanoa
4. Jokseenkin samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

Portaali voi tukea lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymistä?

1. Täysin erimieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. En osaa sanoa
4. Jokseenkin samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

Portaali on osa mediakasvatusta?

1. Täysin erimieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. En osaa sanoa
4. Jokseenkin samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

Portaalia tulisi kehittää eteenpäin?

1. Täysin erimieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. En osaa sanoa
4. Jokseenkin samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

Kiitos vastauksistasi!